

BIBLIJSKA POUKA ZA ODRASLE

IZDANJE ZA UČITELJE SUBOTNJE ŠKOLE

PRODUBLJIVANJE ODNOSA SA BOGOM

Nina Ačeson

April, maj i jun 2026.

POUKA 1

Prvi deo: Pregled

Ključni tekstovi: Otkrivenje 3,14–22; Jovan 15,9; Jeremija 31,3

Središte proučavanja: Otkrivenje 3,14–22

U ovoj pouci suočićemo se sa stvarnošću našeg trenutnog duhovnog stanja kao crkve. Ta stvarnost tiče se kako nas kao zajednice – Božjeg naroda, tako i nas lično, kao pojedinaca. Našu analizu duhovnog stanja sprovedaćemo u svetlu apokaliptičke poruke crkvi u Laodikeji. Ova poruka predstavlja sedmo, i poslednje, pismo crkvama u Maloj Aziji, koje se nalazi u knjizi Otkrivenje. Sedam pisama, u drugom i trećem poglavlju Otkrivenja, jesu proročanstva koja obuhvataju istoriju hrišćanske crkve – od perioda rane crkve pa sve do poslednjeg vremena. Sam Bog se obraća svojoj crkvi kroz ova pisma.

Naravno, sedam crkava „Azije” ne odnosi se doslovno na savremene crkve, kojih danas, očigledno, ima mnogo više nego u Jovanovo vreme. Naprotiv, u tradiciji proročanstava Starog zaveta (Danilo 2; 7; 8; Jeremija 6,2), knjiga Otkrivenje koristi slike da bi prenela svoju eshatološku poruku. Konkretno, doslovne crkve, sa svojim istorijskim i geografskim osobenostima, upotrebljene su kao simbolična predstava proročke istine. Na primer, čak i površnim pogledom na redosled Gospodnjih delovanja u korist Njegove crkve, onako kako su ona prikazana u sedam pisama, može se zapaziti da se doslovni dolazak Gospodnji prikazuje kao sve bliži i bliži:

1. *Efes*: Gospod „hodi“ (Otkrivenje 2,1).
2. *Smirna*: Gospod „beše mrtav, i evo živ je“ (Otkrivenje 2,8).
3. *Pergam*: Gospod opominje svoj narod: „Pokaj se dakle; ako li ne, doći ću ti skoro“ (Otkrivenje 2,16).
4. *Tijatira*: Gospod usrdno savetuje svoj narod da čvrsto drži ono što ima „dokle dođem“ (Otkrivenje 2,25).
5. *Sard*: Gospod upozorava svoj narod da, ako to ne bude čvrsto držao i pokajao se, „doći ću na tebe kao lupež“ (Otkrivenje 3,3).
6. *Filadelfija*: Gospod uzvikuje: „Evo ću doći brzo!“ (Otkrivenje 3,11).
7. *Laodikeja*: Gospod iznosi koliko je blizu srcu svoga naroda, objavljujući: „Evo stojim na vratima i kucam“ (Otkrivenje 3,20).

Poruka Laodikejcima, dakle, označava presudan trenutak kada je dolazak Gospodnji najbliži: On sada kuca na vrata srca. On čeka naš odgovor na Njegov blagodatni poziv da Mu otvorimo kako bi mogao da prebiva sa nama (vidi i Kološanima 1,27).

Drugi deo: Komentar

Uvod: Pismo crkvi u Laodikeji je proročanstvo koje predviđa duhovno stanje Božjeg naroda u poslednjim danima i podstiče ga da na to odgovori na odgovarajući način. Autor poruke

opisan je sa tri titule, koje se odnose na ljudsku istoriju od kraja ka početku, prateći redosled posledica–uzrok–posledica, što je tipično za hebrejski način izražavanja. Prva titula je „Amin“ (Otkrivenje 3,14) – reč kojom se završava hrišćanska molitva i koja izražava eshatološku nadu u ispunjenje Božjeg obećanja o spasenju (2. Korinćanima 1,20). Titula „verni i istiniti svedok“ odnosi se na Božje prisustvo tokom neprekidnog toka ljudske istorije. „Početak Božjeg stvaranja“ odnosi se na Tvorca koji je započeo istoriju. Ove titule se nadovezuju na opis Isusa Hrista iz uvodne vizije Sina Čovečijeg u Otkrivenju, gde je On predstavljen kao „svedok verni“ i „prvenac iz mrtvih“ (Otkrivenje 1,5).

Pismo crkvi u Laodikeji uključuje tri glavna aktera: (1) glasnika, odnosno anđela crkve u Laodikeji (Otkrivenje 3,14); (2) autora poslanice, koji je Isus; i (3) narod koji prima poruku. Sama poruka podeljena je u četiri celine. Prvo, Bog se predstavlja kao Sudija koji zna (Otkrivenje 3,15). Drugo, pažnja se usmerava na Božji narod, koji nije svestan svog pravog stanja (Otkrivenje 3,16.17). Treće, Gospod odgovara na njihovo stanje i preporučuje im odgovarajući lek (Otkrivenje 3,18). Četvrto, to pismo otkriva dubinu Božje ljubavi prema svom narodu (Otkrivenje 3,19–21).

Na svaku od ovih celina osvrnućemo se detaljnije u komentaru koji sledi.

Prvi deo: Sudija naroda. U ovom prvom delu, Gospod suočava svoj narod sa dijagnozom njihovog stanja. Ali čak i pre nego što im iznese dijagnozu, On ih podseća na Svoje sveznanje: „Znam tvoja djela“ (Otkrivenje 3,15). U 139. psalmu, David započinje svoju ispovedničku molitvu istom svešću: „Gospode, ti me kušáš i znaš“ (Psalam 139,1). Ljudi ne mogu da se sakriju od Božjeg pogleda: „Kuda bih otišao od Duha tvojega?“ (Psalam 139,7). Bog se doživljava kao Sudija koji sve vidi (Jevrejima 12,23; 2. Timotiju 4,1; Priče Solomunove 5,21; Priče Solomunove 15,3). Nema skrivanja niti obmane pred prodornim okom velikog Sudije, koji je ujedno i naš Tvorac: „Jer si ti stvorio što je u meni“ (Psalam 139,13); i „koji je oko načinio, zar ne vidi?“ (Psalam 94,9).

Značajno je da, u tradiciji starozavetnog proroka Miheja (Mihej 1,10–16), Jovan koristi igru reči sa geografskim nazivima, dajući biblijskom tekstu duboko duhovno značenje. Tako ime Laodikeja, koje znači „pravda naroda“, podseća Božji narod da će On učiniti tri stvari za njih: (1) doneće povoljnu i pravednu presudu u njihovu korist na dan suda; (2) osvetiće ih nad njihovim neprijateljima; i (3) značenje imena Laodikeja, „pravda naroda“, podseća nas na Hristovo zameničko delo spasenja Njegovih sledbenika od gneva pravednog i svetog Boga protiv greha. Pravedni zahtevi zakona ispunjeni su kroz Hristovu žrtvu pomirenja. Na taj način Bog može da milostivo izbavi svoj narod od kazne za greh. U najpotpunijem smislu, dakle, kao Onaj koji ukida njihovu smrtnu kaznu time što sam prima kaznu na Sebe, Hristos zauzima mesto kao „pravda naroda“.

Drugi deo: Stanje naroda. Prva Božja optužba protiv Laodikeje odnosi se na njihovo versko ispovedanje. Oni nisu „ni hladni ni vrući“, već mlaki (Otkrivenje 3,15.16).

Božji narod tvrdi da je „bogat“ (Otkrivenje 3,17). To jest, oni su bogati istinom Svetog pisma; uostalom, oni su „ostatak“. Smatraju da su *laos dikaios* – „pravedan narod“ (što je, ironično, još jedno značenje imena „Laodikeja“). Ipak, krivi su za pet neodstataka: „A ne znaš da si ti nesrećan, i nevoljan, i siromah, i slijep, i go.“ Veruju da vide; tvrde da imaju veliko duhovno razumevanje. Hvale se velikim istinama čiji su čuvari. A ipak, nisu sposobni da uvide svoje sopstveno stanje niti svoju pravu potrebu: lišeni su Svetoga Duha. Nisu posvećeni istinama koje ispovedaju. Upravo njihova samouverena tvrdnja i nesposobnost da

sagledaju svoju potrebu rađa i podstiče njihov ponos i nedostatak poniznosti; zato se hvale da im „ništa ne treba“ (Otkrivenje 3,17). Ne osećaju potrebu da bilo šta nauče, da rastu, da se promene ili da uoče uzrok svog bednog stanja. Kao posledica toga, ne osećaju potrebu za pokajanjem.

Treći deo: Gospodnji saveti. Uzimajući u obzir stanje naroda, Božji saveti Laodikeji predstavljaju direktan odgovor na njihove tri potrebe. Prva potreba tiče se njihovog ispovedanja vere, koje se upoređuje sa mlakom vodom. Mlaka voda je odbojna za piće. Zbog toga Bog upozorava svoj narod da će ih „izbljuvati iz usta svojih“ (Otkrivenje 3,16). To znači da će ih „povratiti“, baš kao što su i drevni Izrailjci u starozavetno doba bili upozoreni (3. Mojsijeva 18,25). Činjenica da narod Laodikeje nije ni hladan ni vruć dodatno ukazuje na njihovo obmanjujuće mišljenje da su bogati Božjom naklonošću, dok su zapravo duhovno osiromašeni.

Božji savet Laodikeji, dakle, najpre je da od Njega kupe zlato žeženo u ognju. Ova mala napomena o kvalitetu zlata ima značajne implikacije: ona sugerise da Božji narod ne treba da se zadovoljava jeftinim zlatom pomešanim sa primesama niti da prihvati lažno zlato, koje ima samo boju i izgled pravog zlata. Kroz ove simbole, Gospod upozorava svoj narod na lažnu i površnu religiju. Zato Bog poziva svoj narod da od Njega kupe ono što je istinski vredno.

Drugi Božji savet tiče se odeće Njegovog naroda. Pošto su goli, Bog im savetuje da kupe i „bele haljine da se obuku“ (Otkrivenje 3,18). Na drugom mestu u Otkrivenju, Jovan nam govori da je Novi Jerusalim, nevesta Jagnjetova, „obučena u svilu čistu i belu; jer je svila pravda svetih“ (Otkrivenje 19,8). Pošto je naša pravednost, u najboljem slučaju, „kao nečista haljina“ (Isaija 64,6), potrebna nam je Hristova pravednost da pokrije našu golotinju, što je predstavljeno belim haljinama. Belina je izraz čistote i predstavlja Božju pripisanu i udeljenu pravednost. Pošto Njegov narod nije u stanju da vidi svoje pravo stanje, Bog im preporučuje da pomažu svoje oči „mašću za oči“ kako bi im se vratio vid. Tada će moći da uvide svoju nagost i hitnu potrebu za božanskim lekovitim sredstvima.

Četvrti deo: Gospodnja ljubav. Božja dijagnoza pravog stanja Njegovog naroda ima cilj da u njima probudi svest o njihovoj stvarnoj nemoći i beznadežnosti bez Njega (Otkrivenje 3,15–18). Zatim, u devetnaestom stihu, Bog izražava beskonačnu meru svoje ljubavi.

Prorok Jeremija koristi isti izraz kada govori o Božjoj „večnoj ljubavi“ (Jeremija 31,3). Jevrejska reč *'olam*, koja se obično prevodi kao „večna“, ne odnosi se samo na hronološku osobinu ili dugotrajnost. Ovaj izraz je idiomatski način da se iskaže ideja velike snage. To znači da je Božja ljubav toliko snažna i toliko velika da je nemerljiva. To je nešto poput beskonačne prirode same večnosti. Večnost Božje ljubavi se na taj način otkriva Njegovom narodu kako bi u njima probudila pozitivan odgovor na Njegov ukor: „Postaraj se dakle, i pokaj se“ (Otkrivenje 3,19).

U tom trenutku, odmah nakon svojih pastirskih opomena, Gospodnji govor postaje ličniji. Do sada se Bog obraćao Laodikeji kolektivno, kao svom narodu, kao celokupnoj crkvi poslednjih dana. Sada, u dvadesetom stihu, On se iznenada obraća svakom verniku unutar te crkve kao jedinstvenoj osobi koju lično voli i sa kojom ima poseban odnos. Značajno je da se, u apokaliptičkom ponavljanju broja sedam, glagol „ljubim“ u prvom licu nadovezuje na još sedam glagola koji izražavaju Gospodnju snažnu i ličnu ljubav prema svakome od nas (Otkrivenje 3,19–21): (1) „poučavam“, (2) „karam“, (3) „stojim na vratima“, (4) „kucam“, (5) „ući ću k njemu“, (6) „večeraću s njim, i on sa mnom“, (7) „daću mu da sedi sa mnom na prestolu mome“.

Treći deo: Primena u životu

Savet za učitelja: Zamolite jednog učenika da ponovo pročita poruku crkvi u Laodikeji – Otkrivenje 3,14–22. Zatim sa razredom razgovarajte o sledećim aktivnostima i pitanjima.

Božje kritike Njegove crkve:

1. „Nijesi ni studen ni vruć“ (Otkrivenje 3,15).

A. Pronađite primere u kojima je ovo proročanstvo ispunjeno u crkvi i u vašem ličnom iskustvu.

B. Šta možete da učinite da biste se suprotstavili problemu mlakosti, a da ne upadnete u fanatizam?

2. „Jer govoriš: 'Bogat sam, i obogatio sam se, i ništa ne potrebujem'“ (Otkrivenje 3,17).

A. Nabrojte slučajeve kada se vaša crkva, u prošlosti ili sada, na sopstvenu štetu, hvalila svojim duhovnim, materijalnim ili misijskim bogatstvom i dostignućima.

B. Kako Božji savet crkvi u Laodikeji pomaže u zaštiti od ovog oholog stava?

Božji zahtevi:

3. „Svjetujem te da kupiš u mene zlata žeženoga u ognju“ (Otkrivenje 3,18).

Za razmišljanje: U tekstu Otkrivenje 3,18, Hristos upućuje poziv koji se protivi ljudskoj tradiciji i ljudskom trudu da se dođe do istine. Neposredna primena ovog saveta odnosi se na potrebu da tražimo Božje otkrivenje i da ozbiljno proučavamo Sveto pismo. Mi ne smemo da tražimo samo da bismo našli argument za odbranu svog sistema istine, kao u slučaju niza tekstova za dokazivanje. Takođe, treba da uživamo u otkrivanju istine koja će iznenaditi, izazvati i uzdrmati ukorenjene predstave, što će nas na kraju dovesti do pokajanja i preobražaja u Božji lik. Potraga za zlatom žeženim u ognjenoj peći nevolja odnosi se i na ljubav i veru koje se razvijaju usred izazova i patnji koje prate naš izbor da hodamo sa Bogom.

1. Šta za vas, na vašem duhovnom putovanju, znači Božji savet da se obučete u „bele haljine“ (Otkrivenje 3,18)?

2. Šta morate da učinite da biste dobili ove bele haljine?

Aktivnost:

Božja ljubav

Zamolite svoje učenike da tokom ovog tromesečja vode dnevnik, zapisujući događaje iz svog života u kojima su iskusili Božju ljubav. Zamolite ih da razmotre sledeća pitanja, da dublje razmisle o njima i da zapišu svoje odgovore:

1. Kada ste bili ukoreni od Boga?

2. Kada ste plakali u podnožju krsta?

3. Kada ste čuli Boga kako kuca na vrata vašeg srca?

4. Kada ste radosno odgovorili na Njegov poziv?
5. Da li ste ikada doživeli poseban trenutak sa Gospodom u intimi molitve?
6. Da li ste ikada jasno videli Gospodnju ruku u nekom posebnom događaju u svom životu?

POUKA 2

Prvi deo: Pregled

Ključni tekst: Jovan 17,3

Središte proučavanja: Jeremija 23,23.24; 1. Mojsijeva 1,1; 1. Mojsijeva 2,7; Isaija 7,14

Mi ne možemo u potpunosti da dokučimo Boga u svoj Njegovoj slavi i veličanstvu. Božji putevi i misli prevazilaze naše razumevanje (Isaija 55,9; Rimljanima 11,33). Zaista, oni su daleko od našeg ograničenog shvatanja koliko su nebesa udaljena od zemlje. Pa ipak, čudo nad čudima, Biblija tvrdi da mi i možemo i treba da poznamo Boga (Jeremija 9,23.24).

Vavilonskom caru, koji je verovao da su bogovi nedostižni pošto, kako su njegovi mudraci tvrdili, „ne žive među ljudima“ (Danilo 2,11), Danilo odgovara suprotno. Iako je Bog na nebesima, Danilo izjavljuje da Bog otkriva tajne (Danilo 2,28). Biblija, dakle, prenosi paradoksalnu poruku o poznavanju Boga: Bog je i dalek i blizak (Jeremija 23,23.24). Ta dinamična napetost prisutna je već u priči o stvaranju, koja prikazuje istovremenost Božje udaljenosti i bliskosti (uporedi božansko-ljudske odnose u prvom i drugom poglavlju Prve knjige Mojsijeve). Štaviše, Tvorac je ujedno i Spasitelj (1. Mojsijeva 3,15). Ova osnovna istina, koju učimo na početku Svetog pisma, sadrži važnu pouku o našem odgovoru u bogoslužjenju moćnom i velikom Bogu: ne samo da nas je On stvorio, zajedno sa čitavim svemirom, već je On i pristupačan i pun ljubavi – Bog koji je došao u ljudskom telu da bude „sa nama“ (Isaija 7,14).

Drugi deo: Komentar

„Poznavati Boga“. U hebrejskom pojmu „poznavati“ implicitno je prisutna bračna metafora, što vidimo u izrazu: „Iza toga Adam pozna Jevu ženu svoju, a ona zatrudnje“ (1. Mojsijeva 4,1). Poznavati Boga, u suštini, odnosi se na bračni, odnosno zavetni odnos koji imamo sa Bogom. Ovaj zavetni jezik (1. Mojsijeva 17,7.8) odražava se i u jeziku ljubavi iz Pesme nad pesmama (Pesma nad pesmama 2,16). U Novom zavetu, Pavle se osvrće na paradoks poznavanja Boga, objašnjavajući ga time da smo mi poznati Njemu (Galatima 4,9).

Bog stvaranja i spasenja. Biblija počinje sa dva paralelna izveštaja o stvaranju: 1. Mojsijeva 1 i 2. Božje ime – Elohim – u prvom izveštaju (1. Mojsijeva 1) označava veličanstvo i moć. Ime Elohim je u množini, što izražava snagu i veličanstvenost. To Božje ime budi predstavu sile i snage. Ime Jahve (YHWH) u drugom izveštaju (1. Mojsijeva 2) označava bliskost i postojanje. Ovo ime, koje je etimološki povezano sa glagolom *hajah* – „biti“, odnosi se na Boga koji postoji za nas: silazi na Zemlju, obraća se ljudima i hodi sa njima. On je Bog istorije, lični Bog Avrama, Isaka i Jakova.

Postoji značaj i u odnosu učestalosti spominjanja Boga naspram spominjanja čoveka u izveštajima o stvaranju. Dok se ime Elohim pojavljuje 35 puta u prvom izveštaju, Jahve se javlja 11 puta u drugom. U prvom izveštaju, Bog govori ljudima samo dva puta i to na

uopšten način. Takođe, u prvom izveštaju, ljudi su stvoreni po obličju Božjem (1. Mojsijeva 1,27). U drugom izveštaju, Bog stvara čoveka sopstvenim rukama oblikujući prah – materiju od koje je čovek načinjen – i udahnujući mu dah života (1. Mojsijeva 2,7). U prvom izveštaju o stvaranju, Bog govori ljudima, ali njihov odgovor nije zabeležen. U drugom izveštaju, Bog se lično obraća ljudima, a oni Mu odgovaraju.

Kontrast između dva paralelna izveštaja o stvaranju ima cilj da istakne uzvišenu paradoksalnost Boga: svemoćni Bog stvaranja, koji je stvorio vaseljenu, istovremeno je lični Bog spasenja, koji stupa u odnos sa ljudima.

Bog kome služimo. Bog je naš Tvorac i Spasitelj. Ova dva otkrivenja Boga utiču na naše služenje Bogu. Štaviše, ona sadrže važne pouke o razlozima zbog kojih treba da Mu služimo. Prvi i osnovni razlog jeste stvaranje: Bog je stvorio nebesa i zemlju (1. Mojsijeva 1 i 2), uključujući i ljudski rod (1. Mojsijeva 1,26.27; 1. Mojsijeva 2,7; Psalam 139,13–16). U Bibliji je bogosluženje odgovor na Božja dela stvaranja: na primer, bogosluženje Bogu sedmog dana, u subotu (1. Mojsijeva 2,1–3), predstavlja prvi ljudski odgovor na Božje stvaranje. Bojati se Boga znači držati Njegove zapovesti, a zapovest o suboti je jedina koja se direktno odnosi na stvaranje (2. Mojsijeva 20,8–11).

U psalmima je bogosluženje uvek neposredno povezano sa stvaranjem. Takođe, knjiga Otkrivenje navodi stvaranje kao glavni razlog za bogosluženje: „Dostojan si, Gospode, da primiš slavu i čast i silu; jer si ti stvorio sve“ (Otkrivenje 4,11).

Drugi razlog za bogosluženje zasniva se na razumevanju spasenja kao novog stvaranja koje će se dogoditi na kraju vremena. Spominjanje „izvora vodenih“ (Otkrivenje 14,6.7) od strane prvog anđela, pored uobičajenih elemenata stvaranja – neba, zemlje i mora (2. Mojsijeva 20,11; Nemija 9,6) – nosi eshatološko značenje života, a time i nade (uporedi sa 1. Mojsijeva 16,7; 2. Mojsijeva 15,27; Psalam 107,35). U knjizi proroka Jezekilja, Novi Jerusalim obiluje izvorima voda (Jezekilj 47,1–12), što podseća na Edemski vrt (1. Mojsijeva 2,10–14; uporedi sa Joilo 3,18; Zaharije 13,1; Psalam 46,4). Isto tako, u Otkrivenju „reka vode života“ označava život (Otkrivenje 22,1.2). Jagnje, koje predstavlja Hrista, vodi svoj narod ka izvorima žive vode (Otkrivenje 7,17; 21,6; 22,17). „Izvori vodeni“ tako nose prizvuk budućnosti, ukazujući na konačno iskupljenje, na obnovu Edemskog vrta, sa obećanjem stvarnog prisustva Gospoda među Njegovim narodom (Otkrivenje 22,1–3).

Bog koji skriva (zaklanja) svoje lice.

U knjizi proroka Isaije, tema Božijeg skrivanja lica (zaklanjanja lica – *hester panim*) predstavlja važan motiv. Ali upravo u kontekstu Sluge koji strada ova tema dobija svoje najdublje i najdirljivije značenje. Slika skrivenog lica, korišćena u 53. poglavlju Knjige proroka Isaije, ne znači Božju smrt ili našu smrt, niti naše odvajanje od Njega. Naprotiv, to je skrivanje koje spasava i, paradoksalno, obnavlja Božji odnos sa grešnim ljudima. Značajno je da se ova osobina Boga suprotstavlja idolima. Idoli se vide, za razliku od Boga koji je sakriven (Isaija 45,15).

Naš stih jasno pokazuje da je, za razliku od idola, Bog koji se skriva zapravo pravi Bog – „Spasitelj“. Sledeći stih naglašava kontrast između Boga i idola. Odmah nakon što je u tekstu Isaija 45,16 spomenut stid i sramota onih koji prave idole, sedamnaesti stih govori o spasenju Izrailja od strane Gospoda, Tvorca. Spasenje ne dolazi od idola koje čovek pravi i vidi, već od Boga koga čovek ne pravi i ne vidi. Dakle, spasenje dolazi od Boga koji skriva svoje lice.

„Bog s nama.“ Pozadina proročanstva o rođenju Emanuila nosi pouku nade uprkos ljudskoj sumnjičavosti. Ahaz se plašio da će izgubiti rat protiv svojih neprijatelja i da će Davidova loza biti prekinuta. Tada ga Gospod opominje: „Ako ne vjerujete, nećete se održati“ (Isaija 7,9). Ipak, Ahaz odbija da veruje i odbacuje Božju ponudu da od Njega zatraži znak (Isaija 7,12).

Božji odgovor zvuči ironično: zato što car Izrailja odbija da učestvuje u Božjem planu, „zato“ će dete biti začeto bez njegove pomoći, tj. bez ikakvog ljudskog posredovanja. Zato „djevojka će zatrudnjeti i rodiće sina“ (Isaija 7,14). Prorok Isaija je caru najavio rođenje koje je natprirodnog karaktera. To dete će roditi devica; njegovo ime biće „Emanuilo“, što znači „Bog s nama“. Rođenje tog deteta učiniće da Bog bude bliži svom narodu – iskustvo koje predstavlja stvarni dokaz da Bog odgovara i da je prisutan u istoriji, uprkos samom caru.

Za Ahaza, buduće rođenje Emanuila od device bio je znak da Davidov presto neće ostati prazan, garancija da Davidova loza neće biti prekinuta. Za njega je obećanje budućeg rođenja Emanuila trebalo da bude znak nade i utehe u tadašnjim okolnostima. Za nas danas, obećanje Emanuila, koji je došao i koji će se vratiti, treba da prožme i obasja naš sadašnji životni put sve do kraja. Kao što je naš Spasitelj rekao: „I evo, ja sam s vama u sve dane do svršetka vijeka“ (Matej 28,20).

Treći deo: Primena u životu

Savet za učitelja: Koji su to mnogobrojni načini na koje možemo da poznamo Boga i da Mu odgovorimo? Da biste ove teme detaljnije istražili, zamolite dobrovoljce da pročitaju sledeće tekstove. Zatim, u razredu, razgovarajte o pitanjima koja su navedena.

Pročitajte: Psalam 139,19–24.

1. Pavle kaže da smo „poznati od Boga“ (Galatima 4,9). Kako ova činjenica utiče na moj život?
2. Kakav uticaj ovo saznanje ima na moje misli i na moje brige?
3. Kakav uticaj spoznaja da me Bog poznaje ima na moj odnos sa drugim ljudima (Psalam 139,19)?
4. Kako saznanje da me Bog poznaje nadahnjuje moje odnose sa ljudima i moje svakodnevne odluke (Psalam 139,23.24)?

Pročitajte: Otkrivenje 14,7.

1. Kakav je vaš odgovor Bogu koji je sve stvorio?
2. U tekstu Otkrivenje 14,7, kako upotreba zamenice „Njemu“ posle glagola „poklonite se“ utiče na moj način bogoslužnja?
3. Da li je moguće klanjati se bez „Njega“? Objasnite.
4. Kao propovednik ili kao član crkve, zapitajte se: Šta mogu da učinim da obezbedim Božje prisustvo kako u crkvi, tako i u svom umu?
5. **Aktivnost:** Činjenica da je bogoslužnje odgovor na stvaranje treba da nadahne naš način bogoslužnja. Bog kome se klanjamo jeste i moćni i transcendentni Bog,

Elohim (1. Mojsijeva 1,1–2,4), i lični Bog pun ljubavi, *Jahve* (1. Mojsijeva 2,4–25). Psalmista poziva na bogoslužjenje s istim kontrastom: „Služite Gospodu sa strahom, i radujte se s trepetom“ (Psalam 2,11). Pripremite takav program bogoslužjenja, uključujući i muziku i propoved, koji će odražavati taj kontrast iz dva izveštaja o stvaranju.

Pročitajte: Danilo 3.

1. Napravite uporednu listu osobina lažnog bogoslužjenja (Haldejci) i istinskog bogoslužjenja (trojica Jevreja).
2. Na koji način vas ovo poređenje uči o razlici između istinskog i lažnog bogoslužjenja?

Pročitajte: Isaija 6,5.

Dok se klanjate Bogu, setite se Isaijinih osećanja. Kako vas Isaijin stav uči o neophodnosti poniznosti u Božijem prisustvu?

Pročitajte: 2. Mojsijeva 34,6.7.

1. Uočite u ovim stihovima mnoge Božje osobine.
2. Kako ste u sopstvenom hodu sa Gospodom iskusili te osobine (milost, blagodat, dobrotu, oprostjenje itd.)?

POUKA 3

Prvi deo: Pregled

Ključni tekst: Luka 14,11

Središte proučavanja: 1. Mojsijeva 11,5; Isaija 14,12–14; 4. Mojsijeva 12,3; Luka 18,9–14; Psalam 20,7

Prošle sedmice suočili smo se sa Gospodnjom dijagnozom duhovne bolesti Laodikeje: „Jer govoriš: 'Bogat sam, i obogatio sam se, i ništa ne potrebujem'; a ne znaš da si ti nesrećan, i nevoljan, i siromah, i slijep, i go“ (Otkrivenje 3,17). Jovan, apokaliptični prorok, osudio je problem duhovnog ponosa, koji je ukorenjen u usredsređenosti na „ja“, sa naglaskom na ego. Otrežnjujuća je stvarnost da, odvojeni od Boga, mi ne možemo ništa da učinimo da bismo pobedili sopstveno „ja“. Zato možemo biti zahvalni što je poruka Biblije u potpunosti usmerena na rešavanje ovog problema ega, problema koji se tiče svakoga od nas.

Ove sedmice analiziraćemo greh ponosa kako bismo razumeli njegov mehanizam i shvatili opasnost koju on sa sobom nosi. U tu svrhu, postupićemo u tri koraka:

1. Prvo, pratićemo nastanak oholosti na nebu u vreme kada je Lucifer planirao da preuzme Božje mesto (Isaija 14,13).
2. Zatim ćemo se preseliti na Zemlju i ispitati poduhvat graditelja Vavilonske kule, u vreme kada su planirali da steknu ime za sebe nastojeći da sagrade kulu koja bi dosegla nebo (1. Mojsijeva 11,4).
3. U trećem koraku, proučićemo nekoliko primera ponositosti uporedo sa suprotnim modelima poniznosti: faraon i Mojsije; Navuhodonosor i Danilo; farisej i carinik iz Isusove parabole (Luka 18,9–14). Ovaj treći deo ponudiće uporedno razmišljanje o oholosti i poniznosti, zasnovano na učenju biblijske mudrosti (Priče Solomunove 11,2; Priče Solomunove 27,1.2).

Drugi deo: Komentar

Luciferova oholost. Ključni tekst o Luciferovoj oholosti nalazi se u odeljku Isaija 14,12–15, uklopljen u kontekst Isajjinog proročanstva protiv Vavilona (Isaija 14,3–23). Zanimljivo je primetiti da jezik proročanstva protiv Vavilona/Lucifera u ovom tekstu podseća na jezik apokaliptičke optužbe protiv crkve u Laodikeji. Oba ukora se odnose na tvrdnje šta si „ti [Lucifer/Laodikeja] govorio“ (Isaija 14,13; uporedi sa Otkrivenje 3,17). Kao i u pismu laodikejskoj crkvi, Isajjino proročanstvo protiv Lucifera naglašava perspektivu prvog lica (u ovom slučaju Luciferovu), koja se ponavlja pet puta: „Izaći ću na nebo“; „Podignuću presto svoj“; „Sešću na gori zornoj“; „Izaći ću u visine“ i „Izjednačiću se s Svevišnjim“. Kao i u pismu laodikejskoj crkvi, Isajjino proročanstvo beleži neočekivani obrt kada predviđa: „A ti se u pakao svrže, u dubinu grobnu“ (Isaija 14,15). U oba proročanstva, nadahnuti pisci opisuju scenario hvalisanja (kroz ponosno „ja“) koji je nedvosmisleno osuđen.

Uzimajući ovo u obzir, sada se okrećemo priči o Luciferovom padu, priči punoj duhovnih pouka, koje ćemo sagledati tačku po tačku:

Luciferovo ime: Luciferov problem je nagovešten i u samom njegovom imenu. Lucifer, izvedeno iz latinskog *lux ferre* („nosilac svetlosti; svetlonoša“), prevod je hebrejskog imena *heylal* („svetlost“), koje priziva uzvik božanskog obožavanja *halelu-jah*. Kao što i semantika njegovog imena nagoveštava, Luciferova duboka namera (ono što je želeo u svom srcu [Isaija 14,13]) bila je da bude obožavan.

Njegovo uzdizanje: Da bi bio obožavan, Lucifer je želeo da se izdigne sa mesta na kojem je bio na Božje mesto, koje je iznad. Pokret naviše ponavlja se više puta radi naglašavanja. Ključni glagol koji opisuje njegovo kretanje, *'alah* („izaći, uzdići se“), upotrebljen je dvaput – kao prvi i poslednji glagol u nizu radnji: „Izaći ću na nebo“ (Isaija 14,13) i „Izaći ću u visine nad oblake“ (Isaija 14,14). Ovaj pokret naviše odjekuje i u glagolu *'arim* („uzvisiću“), koji doslovno znači „poneti naviše“, a odnosi se na Luciferov presto. Lucifer je smelo nameravao da svoj presto podigne „iznad zvezda Božjih“, tj. iznad najviših zvezda.

Željeno mesto odredišta: Lucifer je ciljao na „goru zbornu (sabornu goru)“. Paralelni odlomak u Knjizi proroka Jezekilja (Jezekilj 28,16) govori o svetoj „gori Božjoj“, mestu Božjeg hrama gde se Božji narod okuplja radi bogoslužjenja. Isaija 14,13 precizira da se to mesto nalazi „na krajnjem severu“ (superlativ za najviše mesto, samo Božje prebivalište, gde se Bogu klanja na nebu). Isti izraz koristi se i u 48. Psalmu za označavanje mesta hrama (Psalam 48,2).

Duboka namera: Odlomak se završava razotkrivanjem Luciferove prave namere: „Izjednačiću se s Višnjim“ (Isaija 14,14). To su njegove poslednje zabeležene reči u ovom odlomku. Priča otkriva drsku bogohulnost ponosa u svoj njegovoj oholosti – postati kao Bog. Zaključak nas upozorava na ishod: ponos koji teži da uzurpira najviše mesto na nebu, mesto samoga Boga, završiće time što će svog nosioca učiniti „nesrećnim, i nevoljnim, i siromahom, i slepim, i golim“ (Otkrivenje 3,17), u „dubini grobnjoj“ (Isaija 14,15).

Oholost Vavilona. Jezik kojim se opisuje rad graditelja Vavilona odjekuje jezikom iz izveštaja o Stvaranju, jasno ukazujući na njihovu nameru da zamene Tvorca i da sebe poistovete sa Njim. Ta namera se naslućuje već u prethodnom poglavlju, u tabeli naroda, gde se Nimrodovo osnivanje Vavilona uvodi tehničkom rečju *re'sit* („prvo“ ili „početak“, 1. Mojsijeva 10,12), istom onom rečju kojom započinje Božje delo stvaranja (1. Mojsijeva 1,1).

Kao i Lucifer, i graditelji Vavilonske kule želeli su da zauzmu Božje mesto. Božja reč *wayyomer Elohim* („I reče Bog“), koja određuje ritam stvaranja, ovde se koristi sa graditeljima kao subjektima: *wayy'omeru* („i rekoše oni“ – 1. Mojsijeva 11,3.4). Božansko ispunjenje stvaranja *wayehi* („i bi“ – 1. Mojsijeva 1,3) sada opisuje dostignuće Vavilona *wattehi* („I bjehu im“ – 1. Mojsijeva 11,3). Isti izraz se koristi za Božje unutrašnje promišljanje pri stvaranju čoveka – *na'aseh* („da načinimo“ – 1. Mojsijeva 1,26) – pojavljuje se četiri puta u vezi sa graditeljima Vavilonske kule: „Hajde da pravimo ploče“ (1. Mojsijeva 11,3); „i da ih u vatri pečemo“ (1. Mojsijeva 11,3); „da sazidamo“ (1. Mojsijeva 11,4) i „da načinimo“ (1. Mojsijeva 11,4). Njihova namera – „da steknemo sebi ime“ (1. Mojsijeva 11,4) – predstavlja uzurpacija Božjeg prava, jer jedino Bog može da učini nečije ime velikim („i ime tvoje proslaviću“ – 1. Mojsijeva 12,2) i da stekne ime za Sebe (Isaija 63,12.14; Jeremija 32,20).

Dakle, graditelji Vavilona su imali istu ambiciju kao i Lucifer. Poput Lucifera pre njih, i graditelji Vavilona su želeli da se uzdignu do Božjeg mesta, do „vrata Božjih“ (*Bab-El*). Priča se završava ironičnom igrom reči: *Bab-El* („vrata Božja“) – ime drskog poduhvata – vodi u *balal*, „zbrku“ (1. Mojsijeva 11,9).

Oholi i ponizni. Biblija ne sadrži neki apstraktni esej o oholosti i poniznosti. Vrline i mane najbolje se razumevaju kroz delovanje pojedinaca u toku događaja. Tako Biblija prenosi pouku o oholosti i poniznosti putem isticanja kontrasta između poniznih i oholih ljudi, recimo: Kain i Avelj; Jakov i Isav; Josif i njegova braća; faraon i Mojsije; Danilo i Navuhodonosor. U ovoj pouci iznosi se samo kontrast između faraona i Mojsija.

Faraon nasuprot Mojsiju. Na početku Druge knjige Mojsijeve, obojica su suočeni sa Božjim prisustvom, ali reaguju različito. Mojsije odgovara Bogu postavljajući dva pitanja. Prvo se odnosi na njega samog: „Ko sam ja?“ (2. Mojsijeva 3,11). Mojsije se oseća beznačajnim pred Bogom i nesposobnim da izvrši misiju na koju je pozvan. Drugo pitanje odnosi se na samoga Boga – Mojsije želi da Ga upozna (2. Mojsijeva 3,13) kako bi mogao da uđe u odnos sa Njim.

Faraon, s druge strane, kada čuje o Bogu, negira Njegovo postojanje. Za razliku od Mojsija, on odbija da Ga upozna (2. Mojsijeva 5,2). Faraon ne može da prizna postojanje Boga zato što sebe smatra bogom. Zato odbija da čuje za drugog Boga. On preokreće Božju zapovest da pusti Izraelce da svetkuju subotu (2. Mojsijeva 5,6–9) i, umesto toga, natovari im na pleća još više posla. Dok je Gospod poznao Mojsija „licem k licu“ (5. Mojsijeva 34,10), faraon je uporno odbijao da se ponizi pred Njim (2. Mojsijeva 10,3). Mojsije je zapamćen kao najponizniji čovek na Zemlji (4. Mojsijeva 12,3), a faraon kao najohliji (2. Mojsijeva 7–10; uporedi sa Nemija 9,10).

Treći deo: Primena u životu

Savet za učitelja 1: Kako da umremo sebi? Jednako je važno pitanje: kako da zadržimo ponizan duh u službi našem Tvorcu? Da bismo dublje istražili odgovore na ovu temu, pročitajte sledeće razmišljanje i razgovarajte sa svojim razredom o pitanjima koja slede:

Za razmišljanje: Gospod obdaruje svakog od nas darovima, kako duhovnim, tako i prirodnim, da bi blagoslovio Svoju crkvu. Ovi darovi mogu uključivati pevanje, propovedanje, poučavanje, pomaganje, gostoljubivost, evangeliziranje, pričanje priča itd. Nažalost, veoma je lako izgubiti iz vida Darodavca i uzvisiti ljudsko oruđe.

1. Šta je to što možete da uradite da biste sebi pomogli da ostanete ponizni dok služite Gospodu darovima koje vam je On dao da biste Ga proslavljali?
2. Koje su opasnosti oholosti i samouzdanja?
3. Zašto je poniznost toliko važna kada služimo Gospodu?
4. Razgovarajte o svojim odgovorima na prethodna pitanja u svetlu Pavlovog priznanja: „Svaki dan umirem“ (1. Korinćanima 15,31). Kako nam Pavle predlaže da postignemo ovu „smrt“? Zašto je ova „smrt“ ključna za poniznost i uspešnu službu Gospodu?

Savet za učitelja 2: Podelite razred u male grupe i svakoj grupi dodelite jedan od sledećih kontrasta oholosti i poniznosti: Kain i Avelj; Avram i Lot; Jakov i Isav; Josif i njegova braća; Navuhodonosor i Danilo. Dajte svakoj grupi vremena da istraži kontraste i pripremi kratku prezentaciju o rezultatima svog proučavanja. Pozovite ih da podele svoje ideje sa razredom.

Kain nasuprot Avelju (1. Mojsijeva 4): Uporedite značenje imena Kaina i Avelja, njihov izbor žrtve, kao i dijalog između njih.

Avram nasuprot Lotu (1. Mojsijeva 13): Razmotrite njihove stavove prilikom biranja zemlje.

Isak nasuprot Ismailu (1. Mojsijeva 18): Uporedite slučajeve smejanja u tom izveštaju. Kasnije, razmotrite Isakovu spremnost da bude prinesen na žrtvu (1. Mojsijeva 22).

Jakov nasuprot Isavu (1. Mojsijeva 27): Uporedite stavove braće prema prvenstvu i njihov kasniji susret u odeljku 1. Mojsijeva 33.

Josif nasuprot njegovoj braći (1. Mojsijeva 37): Uporedite reakciju Josifove braće na njegove snove sa njihovim kasnijim strahom od osвете (1. Mojsijeva 50).

Navuhodonosor nasuprot Danilu (Danilo 1; Danilo 3; Danilo 4): Razmislite o blagoj poniznosti Danila pred carevom zapovešću i uporedite to sa Navuhodonosorovim pokušajem da sebi prisvoji Božju vrhovnost (Danilo 3), nasuprot njegovom iskustvu krajnjeg poniženja (Danilo 4).

POUKA 4

Prvi deo: Pregled

Ključni tekst: Jevrejima 4,12

Središte proučavanja: 2. Timotiju 3,15–17; Jovan 17,17; Efescima 1,13; Psalam 119,11; 1. Korinćanima 2,14

Glavna uloga Božje Reči jeste da nas duhovno hrani kako bi nas održala u životu. Izrailjci su naučili ovu važnu duhovnu lekciju kada su u pustinji iskusili fizičku glad. Mojsijevo tumačenje Božjeg čuda mane odražava sledeću misao: „Da bi ti pokazao da čovjek ne živi o samom hljebu nego o svemu što izlazi iz usta Gospodnjih“ (5. Mojsijeva 8,3). Isus je bio fizički izgledno u pustinji kada je sotoni izgovorio ovo načelo (Matej 4,4). Istu misao čujemo i u prvoj Petrovoj poslanici, gde on Božju Reč poredi sa mlekom koje hrani i neguje gladnu novorođenčad: „Da o njemu uzrastete“ (1. Petrova 2,2; uporedi sa Jevrejima 5,13). Ovi biblijski primeri nas podsećaju na jedan važan uslov koji moramo da ispunimo da bismo primili duhovnu hranu iz Božje Reči. Mi Božjoj Reči moramo da pristupimo s osećajem potrebe. Moramo joj prići gladni i žedni; u suprotnom, nećemo shvatiti koliko je duhovna hrana životno neophodna. Takođe, verovatno nećemo ni uživati u njoj niti imati koristi od nje.

U ovom proučavanju pokušaćemo da razumemo dve ključne istine o duhovnoj ishrani: (1) zašto i (2) kako proces hranjenja Božjom Rečju održava naš život. Osnova našeg proučavanja biće 2. Timotiju 3,14–17, temeljni odlomak iz Pavlove druge poslanice Timotiju. Prvo pitanje – „Zašto?“ – omogućiće nam da, iz biblijske perspektive, ispitamo posebne kvalitete i efekte koji čine da 2. Timotiju bude tako snažna i životno preobražavajuća. Drugo pitanje – „Kako?“ – ponudiće metode za čitanje Svetog pisma. Takvi pristupi omogućiće da se čudo hranjenja Božjom Rečju dogodi i u našem životu.

Drugi deo: Komentar

„Zašto“ Svetog pisma. Zašto Sveto pismo poseduje moć da održava život? Pavle predlaže dva odgovora na ovo pitanje. Prvi odgovor tiče se njegovog uzvišenog pogleda na Sveto pismo, kao i prirode, odnosno svetog kvaliteta Svetog pisma. Drugi odgovor odnosi se na efekte Svetog pisma, tj. na preobražavajuću moć svetih spisa u životu Pavlovog čitaoca, Timotija (1. Timotiju 3,15), koga Pavle naziva i „čovekom Božjim“ (1. Timotiju 6,11).

1. Kvalitet Svetog pisma. Spisi koji su činili Bibliju od početka su prepoznati kao „sveti“. Izraz „Sveto pismo“ (grčki: *hiera grammata*), koji Pavle koristi, pojavljuje se samo ovde u Novom zavetu. Ova fraza odražava tehnički naziv *Tora še-bikhtav* („pisani zakon“) kojim su se u drevnom judaizmu označavali spisi koji su smatrani nadahnutim, za razliku od *Tora še-be'al pe* („usmeni zakon“), koji se nije smatrao nadahnutim. Tim izrazom Pavle ovde misli na Stari zavet – naziv koji će neki hrišćani mnogo kasnije početi da koriste u pogrđnom smislu, kako bi sugerisali niži (ili čak nevažeci) stepen nadahnuća.

Za Pavla, tzv. Stari zavet bio je jedino Sveto pismo. U to vreme Novi zavet nije postojao i nije još bio deo pouke koju je Timotije primao. Razlog zbog koga se ti spisi nazivaju „svetima“ jeste u tome što se smatraju *theopneustos* – „nadahnutima“, doslovno: „Bogom nadahnutim“, u pasivnom obliku, što podrazumeva da je Bog njihov stvarni izvor. Isti glagol se koristi za opis Božjeg stvaranja čoveka, kada mu je „udahnuo u nos duh života“ (1. Mojsijeva 2,7). Iz ovog uzvišenog gledanja na Sveto pismo, Pavle izvodi ne samo pouke o efektima koje Sveto pismo ima na nas, nego i o načinu na koji mu treba pristupati.

2. Efekti Svetog pisma. Paralela između nadahnuća Svetog pisma i stvaranja čoveka nije slučajna. Ona je tu da pokaže da je Božja Reč – život. Kao takva, ona donosi život onome ko je prima, baš kao što je Adam primio život od svog Tvorca. Pavle navodi da „Sveto pismo može da ti da mudrost [I budući da iz malena umiješ sveta pisma, koja te mogu umudriti na spasenije u Hrista Isusa – Daničić-Karadžić]“ (2. Timotiju 3,15). Pavle pri tome ne misli da se to događa mehanički, da onaj ko primi Sveto pismo odmah i čudesno postaje obdaren mudrošću. On nas podseća da mudrost o kojoj govori dolazi kroz veru u Isusa Hrista. Potom, u sledećem stihu, Pavle objašnjava da ta mudrost ima četiri posebne funkcije u životu svakog vernika:

- **Prva funkcija** Svetog pisma je „naučna“ (poučna). Ono nas vodi ka otkrivanju i razumevanju istine.
- **Druga funkcija** je „ukoravanje“ – ono nas suočava sa greškama koje smo učinili, ne samo u učenju nego i u ličnom životu.
- **Treća funkcija** Svetog pisma je „popravljanje“. Nije dovoljno da shvatimo svoje greške; moramo da razumemo i kako da ih ispravimo i da utvrdimo ispravan smer kretanja.
- **Četvrta i poslednja funkcija** Svetog pisma je „poučavanje u pravednosti“. Ono nas, na kraju, vodi ka pokajanju i poslušnosti kroz Svetoga Duha.

Pavle zatim zaključuje da je krajnji cilj Svetog pisma oblikovanje potpunog čoveka. Svoj zaključak on daje u praktičnom obliku – pozivom na delovanje. Tako Sveto pismo osposobljava čoveka „za svako dobro delo“ (2. Timotiju 3,17).

Pristup Svetom pismu. Na koji način Sveto pismo postiže ove izuzetne efekte – vodeći nas od onoga što jesmo do života u pravednosti sa svim „dobrim delima“ koja iz toga proizlaze? Da bismo odgovorili na to pitanje, možemo iz Pavlovih saveta Timotiju izvući četiri načela, odnosno pouke, o pristupu Svetom pismu:

1. Sve Pismo. Prvo i osnovno načelo u pristupu biblijskim tekstovima jeste činjenica da njihova „sveta“ i nadahnuti priroda obuhvata celokupno Sveto pismo. Pavle naglašava da je „sve Pismo nadahnuće“ (2. Timotiju 3,16). Ovo načelo znači da se celokupna Biblija mora uzeti u obzir u proučavanju i traganju za Božjom objavom. Pavlova izjava podstiče nas da čitamo Sveto pismo sa poverenjem da će nas sveti spisi voditi ka božanskoj istini i praktičnim savetima za život. Nijedna knjiga ili odlomak ne smeju da imaju prednost nad drugima; svi delovi Svetog pisma zaslužuju jednaku pažnju. Pavle ovde predlaže pristup koji se u savremenom proučavanju Biblije naziva „kanonski pristup“. Dakle, pojedini tekst treba tumačiti u svetlu drugih biblijskih odlomaka koji se na njega odnose ili ga spominju (tzv. intertekstualni princip – pravilo međutekstualne povezanosti).

2. Učiti i znati. Pavle ceni trud oko učenja i spoznavanja (2. Timotiju 3,14.15). Zbog toga nepoznavanje Svetog pisma ili površno čitanje Biblije može ozbiljno uticati ne samo na naš sadašnji život, nego i na naše večno spasenje. U tim okvirima, Pavlov poziv na učenje i

poznavanje znači da treba posvetiti naročitu pažnju biblijskom tekstu koji proučavamo. Elen G. Vajt nas podseća: „Važnost sticanja temeljnog znanja o Svetom pismu jedva da se može preценiti. 'Bogom dana (nadahnuta)', 'koja te može umudriti na spasenje', i koja čini 'da bude savršen čovjek Božji, za svako dobro djelo pripravljen' jeste Knjiga nad knjigama koja zaslužuje naše najdublje poštovanje i pažnju. Mi ne smemo da budemo zadovoljni površnim znanjem, već moramo da nastojimo da saznamo puno značenje reči istine i da se napajamo duhom svetih objava“ – „Pregled i Glasnik“ (*Advent Review and Sabbath Herald*), 9. oktobar 1883. godine.

3. Vernost. Pavlova opomena Timotiju da „ostane“ u onome što je naučio (2. Timotiju 3,14) podseća na Isusov poziv da „ostanete“ u Njegovoj reči (Jovan 8,31). U oba stiha koristi se isti grčki glagol *meno* – „ostati“. Nije dovoljno da jednom naučimo biblijsku istinu; treba je stalno obnavljati. Postoji jedna hebrejska poslovice: „Onaj ko nauči pouku a ne ponovi je, sličan je zemljoradniku koji seje a ne žanje.“ Za Timotija, a i za mnoge hrišćane, ovo obrazovanje nije jednokratno događaj – ono počinje „od detinjstva“ (2. Timotiju 3,15) i traje čitav život. Pavlov poziv da ostanemo u Reči ne znači samo intelektualno pamćenje apstraktnih istina i doktrina niti privremeno sentimentalno prisećanje. On poziva Timotija da neprekidno živi u Reči i da je primenjuje u životu. Jakov slično razmišlja kada govori o vezi između vere i dela (Jakov 2,14–26).

4. Uticaj učitelja. Do božanske istine ne možemo doći sami. Pošto je istina otkrivenje koje nam je Bog dao, potrebna su nam i ljudska svedočanstva onih koji su tu objavu prihvatili kao istinitu. Zato su nam potrebni učitelji. Od samog početka istorije Izrailja, Bog je pozivao svoj narod da uči svoju decu (5. Mojsijeva 6,7). Pavle se poziva na ovo načelo kada Timotiju piše o onima „od kojih“ je učio (2. Timotiju 3,14). Tu Pavle posebno misli na Timotijevu majku Evnikiju i njegovu babu Loidu, ali i na sebe, kao jednog od „mnogih svedoka“ hrišćanske zajednice (2. Timotiju 2,2). Pavlov poziv, dakle, ne odnosi se samo na učenike ili decu koja su dužna svojim roditeljima i učiteljima, već i na same roditelje i učitelje, koji imaju odgovornost da prenesu ono što su naučili.

Treći deo: Primena u životu

Savet za učitelja: Kako možemo uspešno da primenimo Sveto pismo u svom životu? Sledeće aktivnosti imaju za cilj da nam u tome pomognu. Zamolite jednog dobrovoljca da pročita deo u nastavku pod naslovom „Za razmišljanje“. Zatim ohrabrite članove razreda da tokom sedmice primene jednu ili više od predloženih aktivnosti, a zatim da sledeće subote ispričaju svoje iskustvo. Neka posebno objasne kako je ta aktivnost ojačala njihovo razumevanje Svetog pisma i kako je produbila njihov odnos sa Gospodom.

Za razmišljanje: Postoji mogućnost da pogrešno shvatimo kako da primenimo Sveto pismo u svom životu. Primena Svetog pisma ne znači da imamo slobodu da ga prilagođavamo svojim sklonostima. Naprotiv, primeniti Sveto pismo u životu znači uskladiti svoj život sa njegovim učenjima.

Aktivnost 1: Svakodnevno razmišljanje – Tokom sedmice, svakog jutra koristite kratak tekst (jedan stih ili jedan biblijski odlomak) za svoje jutarnje bogoslužje. Istražite šta taj tekst znači u kontekstu u kome je napisan. Budite kreativni. Sa svakim čitanjem tražite nove uvide i pouke.

Aktivnost 2: Naučite stih napamet – Svakog meseca izaberite jedan biblijski stih iz tekstova o kojima ste razmišljali i ponavljajte ga svakog jutra dok ga ne zapamtite.

Aktivnost 3: Poučavajte – Najbolji način da naučimo jeste da podelimo ono što smo otkrili. Podelite sa svojim bračnim drugom ili prijateljem ono što ste naučili iz Svetog pisma. Pronađite nekoga s kim možete da razgovarate o svom novostečenom znanju i uvidima iz Biblije.

Aktivnost 4: Poslušajte – Nije dovoljno znati stih napamet. Najvažnije je primeniti ga u svom životu i poslušati njegov savet. Kao što je Isus rekao: „Kad ovo znate, blago vama ako ga izvršujete“ (Jovan 13,17). Dok čitate i proučavate Reč, molite se Svetome Duhu da vam podari mudrost kako da istinu primenite u praktičnom životu.

POUKA 5

Prvi deo: Pregled

Ključni tekstovi: Isaija 55,11; Psalam 119,105

Središte proučavanja: Psalam 119

Usred svoje molitve, psalmista upoređuje Božju Reč sa svetiljkom koja osvetljava njegove stope (Psalam 119,105). Psalam 119 počinje blagoslovima koji se daju bezazlenima, onima koji izaberu da hode u zakonu Gospodnjem i koji čuvaju Njegova otkrivenja (Psalam 119,1–3). Psalam se završava takođe slikom onoga koji hoda, ali ovoga puta onoga koji je zalutao i moli Boga da ga pronađe (Psalam 119,176).

U ovoj lekciji nastojaćemo da hodimo sa psalmistom u njegovom traganju za dubljim razumevanjem Božje Reči. Naše putovanje je nastavak prošlonedeljne pouke, u kojoj smo razmatrali važnost proučavanja Svetog pisma.

Kako budemo napredovali na ovom putu, razmišljaćemo o načelima ispravnog pristupa Svetom pismu. Slika svetiljke koja osvetljava mračan put noću sugerise spor, obazriv hod u kome ne vidimo mnogo dalje od samog koraka koji činimo. Takav hod zahteva vreme, jer je to napredovanje korak po korak. Istovremeno, takav hod je i pustolovina, jer u sebi sadrži element nepoznatog: mi ne znamo tačno gde ćemo stići niti do kakvih uzvišenih visina će nas naše putovanje odvesti.

Da bismo izvukli najviše od proučavanja, svaki tekst koji razmatramo treba da čitamo iskreno, bez unapred utvrđenih pretpostavki i pristrasnosti. Moramo da čitamo otvorenog uma; i da nastavimo sa slikom hoda – potrebno je da iskoračimo u veri i krenemo tamo gde Duh može da nas odvede. Iskreno čitanje biblijskog teksta pomoći će nam da čujemo i prihvatimo Božji glas koji nam govori iz Njegove Reči. Na taj način doživjećemo Sveto pismo kao nešto značajno, predivno, nadahnuto, privlačno i moralno.

Drugi deo: Komentar

Uvod. U komentaru koji sledi, za razmatranje nam je predloženo šest načela čitanja Svetog pisma. Prva tri (1–3) tiču se obraćanja pažnje čitaoca na sam tekst. Poslednja tri (4–6) odnose se na čitaočev odgovor.

Odeljak 1: Obraćanje pažnje na tekst

Tekst kao značajan. Mogli bismo reći da kroz čitav 119. psalam psalmista samo dva puta spominje kako razmišlja o Božjoj Reči (Psalam 119,15.48): „sav dan [vas dan]“ (Psalam 119,97) i celu noć [„Pretječu oči moje jutrenju stražu, da bih razmišljao o riječi tvojoj“]

(Psalam 119,148). To znači da psalmista neprestano razmišlja o Svetom pismu, jer mu to predstavlja uživanje (Psalam 119,44.47). Ljubav prema Božjoj Reči pokreće psalmistu na proučavanje (Psalam 119,97.113,127). I zaista, Božje svete reči su poput ljubavnog pisma koje treba stalno iznova čitati, a to psalmistu nadahnjuje da traga za njihovim najdubljim mislima i namerama.

Psalmista se zapravo služi metodom koju savremena nauka naziva „pažljivo čitanje“ (*close reading*). Ova metoda podrazumeva brižljivo čitanje teksta, reč po reč, polazeći od pretpostavke da su sve reči, sve sintaksne strukture i svi gramatički oblici bitni. U takvom pristupu biblijskom tekstu, tekst se čita više puta. Takvo čitanje je uvek značajno i prijatno, baš kao što psalmista i svedoči (Psalam 119,14.111). Ovakav pristup obezbeđuje da se u tekstu uvek mogu pronaći nova bogatstva.

Tekst kao lep. Pre nego što postane razumljiv, biblijski tekst je lep. Njegova muzikalnost i slikovitost često se doživljavaju i pre nego što ga razum u potpunosti shvati. Zato je prvi zadatak čitaoca da obrati pažnju na pesnički izraz teksta. Književna struktura koja oblikuje čitav odlomak usmerava čitaoca u razumevanju, pomažući mu da shvati opštu nameru biblijskog pisca. Paralelizmi i lingvistički odjeci, koji povezuju reči i fraze, pomažu da se bolje shvati njihovo značenje.

A. Sastavni delovi lepote. Psalam 119 je akrostih. On ima 22 strofe, po jednu za svako slovo jevrejskog alfabeta. Svaka strofa sadrži osam stihova, što daje ukupno 176 stihova. Svrha ovog književnog sredstva jeste da nas pouči savršenstvu Božje Reči, koja se spominje kroz ceo psalam.

U strofi posvećenju slovu NUN (Psalam 119,105–112), svaki stih govori o Božjem zakonu upotrebom različitih izraza: „Tvoja reč“ (Psalam 119,105.107), „Tvoji sudovi“ (Psalam 119,108), „Tvoj zakon“ (Psalam 119,109), „Tvoje naredbe (zapovesti)“ (Psalam 119,110), „Tvoja svedočanstva (otkrivenja)“ (Psalam 119,111) i „Tvoje uredbe (naredbe)“ (Psalam 119,112). Ova književna odlika upućuje na raznovrsne aspekte Božjeg zakona, čime se naglašava njegovo savršenstvo.

Tekst kao biblijski. Usredsredićemo se ovde samo na književni kontekst strofe NUN (Psalam 119,105–112). Strofi NUN prethodi strofa MEM (Psalam 119,97–104), a sledi strofa SAMEK (Psalam 119,113–120). Glavna tema strofe MEM jeste ljubav prema zakonu, ispravnom putu o kome ga je Bog naučio (Psalam 119,102), nasuprot mržnji prema lažnom putu (Psalam 119,101.104). Ista misao ponavlja se u strofi SAMEK, koja se nadovezuje na iste motive već viđene u strofi MEM (Psalam 119,113.119). Strofu NUN, dakle, treba analizirati u svetlu tog konteksta.

Razmatranje konteksta strofe NUN obuhvata i širi okvir Svetog pisma (međutekstualna povezanost), kao i neposredni okvir samog 119. psalma (unutartekstualna povezanost), gde god se mogu pronaći aluzije. Takav pristup biblijskom tekstu podstiče i Elen G. Vajt kada kaže: „Biblija je sama sebi tumač. Pismo treba upoređivati s Pismom. Učenik treba da nauči da posmatra Reč u celini i da prepozna odnose između njenih delova“ – „Saveti roditeljima, učiteljima i učenicima“ (*Counsels to Parents, Teachers and Students*), str. 462. originala. „Pismo tumači Pismo, jedan odlomak je ključ za druge“ – „Evangelizam“ (*Evangelism*), str. 581. originala.

Odeljak 2: Čitačev odgovor

Tekst kao nadahnut. Biblijski tekst se razlikuje od svih drugih književnih dela. To je zato što je Sveto pismo „Bogom nadahnuo“. Zato je neophodno da koristimo duhovni pristup u proučavanju (1. Korinćanima 2,13.14). Kao proučavaoci Svetog pisma, mi moramo da mu prilazimo s molitvom i stalnim preispitivanjem, kako bismo bili sigurni da smo vođeni odozgo, a ne našim ličnim sklonostima i pristrasnostima.

Pošto nismo proroci, mi ne treba da očekujemo da će nam značenje teksta biti otkriveno u snu ili viziji. Ali za razumevanje teksta treba da se molimo Bogu koji je nadahnuo te spise. Bog će tada poslati Svoga Duha da nas vodi dok marljivo i iskreno tragamo za smislom. Često božanski odgovor na našu molitvu za razumevanje može da stigne neočekivano, na načine koje nismo predvideli ili možda čak ni želeli (vidi odgovor proroka Jeremije lažnom proroku Ananiji – Jeremija 28).

Još jedan važan način saradnje sa Božjim Duhom u proučavanju teksta jeste da se savetujemo sa braćom i sestrama u veri. Takvo „zajedničko“ čitanje ispituje našu poniznost; razmena misli omogućava Duhu Božjem da „duva gde hoće“ (Jovan 3,8), obogaćujući i proširujući naša gledišta.

Tekst kao poziv na angažovanje. Dok čitate i proučavate biblijski tekst, primenite ga na svoj sadašnji život. Čitajte ga kao da vam se obraća lično i neposredno (jer upravo to i čini).

Takođe, razmišljajte o tome kako Božja Reč može da osvetli razne puteve u vašem životu: vaš posao, vaše probleme, vaše odnose sa porodicom, prijateljima i saradnicima. Obavežite se da držite Božje zapovesti (Psalam 119,106). Molite se da vam Bog pomogne da primite i razumete Njegova učenja (Psalam 119,108). Ostanite verni Božjim zakonima (Psalam 119,109.110). Radujte se Božjim zapovestima dok ih ispunjavate. Ne izvršavajte zapovesti samo formalno; pazite da vaša poslušnost izvire iz srca (Psalam 119,111). Povežite čitav svoj život sa večnošću dok vršite i ispunjavate svaku zapovest (Psalam 119,112).

Tekst kao moralan. Nadahnute Božje reči u sebi nose potencijal „eksploziva“. Naime, Sveto pismo sadrži učenja koja mogu da izazovu otpor ili negativne reakcije u ljudskom srcu, jer traže da se odrekemo svojih idola ili dugo negovanih zabluda. Zato se ovim istinama mora pristupati s pažnjom, mudrošću i ljubavlju u ophođenju sa drugima.

Nažalost, Božja Reč se često koristi da bi se ljudi zlostavljali i ranjavali umesto da bi se iskupili i podigli. Spisak tih zloupotreba je dug i bolan. Mnogi zločini su počinjeni u ime Biblije, a to je tragično. Proročanstvo ukazuje da će ih biti još (vidi Otkrivenje 13; Otkrivenje 14). Tako je, umesto da bude reč utehe i radosna vest spasenja, Biblija korišćena kao izgovor za osuđivanje, omalovažavanje i nanošenje štete.

Zbog toga su poniznost i poučljivo srce neophodni dok čitamo Sveto pismo, kako ne bismo božanske reči života pretvorili u reči smrti. Etika, takođe, mora biti prisutna, kao kada čitamo strofu NUN iz Psalma 119. Božja Reč kao svetlost (Psalam 119,105) treba da oblikuje i zauzdava naše reči i postupke prema drugima. Reč „pravedan“ (*tsedeq*) tehnički označava etičko ponašanje. Kao takav, ceo 119. psalam može da se shvati kao poziv na moralnu osetljivost i odgovornost, ne samo u životu nego i u našem čitanju Svetoga pisma.

Treći deo: Primena u životu

Savet za učitelja: Sledeće aktivnosti osmišljene su da razviju veštine proučavanja Biblije kod vaših učenika i da povećaju njihovu radost u čitanju Svetog pisma. Aktivnosti 3–5 mogu

se obavljati van časa. Dodelite jednu ili više ovih aktivnosti članovima razreda za narednu sedmicu i zamolite ih da dođu spremni da sledeće subote podele rezultate svog istraživanja.

Aktivnost 1 (na času) – Izaberite strofu iz Psalma 119:

1. Primenite šest načela „kako proučavati Bibliju“ na strofu po svom izboru iz Psalma 119 (osim strofe NUN, Psalam 119,105–112, koju smo upravo obradili).
2. Podelite razred u male grupe. Pozovite svaku grupu da izabere jednu strofu i na njoj primeni šest načela proučavanja.
3. Nakon 10 minuta, zamolite svaku grupu da podeli i razmotri svoja zapažanja.

Aktivnost 2 (na času) – Izazov proučavanja Biblije:

1. Razgovarajte sa razredom o važnosti, značaju i teškoćama proučavanja Biblije.
2. Zašto bi trebalo da proučavamo Bibliju? Da li je proučavanje Biblije zaista neophodno? Objasnite.
3. Osvrnite se na argumente koji se protive proučavanju Biblije.
4. Pronađite biblijske tekstove koji sami promovišu proučavanje Svetoga pisma.
5. Takođe, pronađite u Starom zavetu (vidi tzv. tekstove mudrosti – Psalmi; Priče Solomunove; Knjiga propovednikova; Pesma nad pesmama) i u Novom zavetu (vidi Isusovu metodu) materijale i smernice za proučavanje Biblije.

Aktivnost 3 – Prilagodavanje:

1. Pitajte svoje učenike kako bi prilagodili načela proučavanja Biblije iz ove lekcije različitoj publici, osim razreda subotnje škole.
2. Kako biste predstavili proučavanje Biblije intelektualcima (akademicima), ateističko-sekularnim osobama, muslimanima, Jevrejima, siromašnima i bogatima?

Aktivnost 4 – Priče:

1. Ohrabrite svoje učenike da pronađu vanbiblijske priče koje pomažu da se osvetle pouke i učenja izabranog teksta za proučavanje (na primer: biografije, šaljivi događaji, lična iskustva itd.).

Aktivnost 5 (samo za učitelje) – Tehnička sredstva:

1. Istražite dodatna sredstva i pomagala za proučavanje Biblije.
2. Predstavite svom razredu listu tih izvora za proučavanje Biblije, kao što su udžbenici i video-materijali.

POUKA 6

Prvi deo: Pregled

Ključni tekst: Psalam 116,1.2

Središte proučavanja: Danilo 2,20–23; Danilo 6,10,11

Mi se molimo jer znamo da Bog čuje naš glas i da će odgovoriti na naše molitve (Psalam 116,1. 2). Naše molitve su, dakle, u suštini odgovor Bogu, koji je prvi preduzeo inicijativu da nas vrati Sebi. Koliko je, onda, važno to što se bogoslužjenje u Knjizi psalama, koja sadrži molitve staroga Izraela, opisuje kao odgovor Bogu Stvoritelju, Darodavcu života (Psalam 95,1–6; Psalam 100,1–3)! Molitva je sredstvo putem koga naš duhovni život opstaje. Kako to Elen G. Vajt kaže: „Molitva je disanje duše“ – „Molitva“ (*Prayer*), str. 12. originala.

Da bismo bolje razumeli značenje i funkciju molitve, izabrali smo dva primera molitve iz knjige proroka Danila, knjige u kojoj molitva ima važnu ulogu. Ta dva primera molitve, koja posebno oslikavaju Danilovu ličnost, nalaze se u drugom i šestom poglavlju Danilove knjige.

U drugom poglavlju, Danilo i njegova tri prijatelja usrdno mole Gospoda da im otkrije značenje carevog proročkog sna koji se tiče buduće sudbine sveta (Danilo 2,20–23). Danilova naknadna molitva zahvalnosti Bogu za Njegov milostivi odgovor data je u poetskoj formi.

U šestom poglavlju, Danilo, koji je služio kao najviši namesnik u Persijskom carstvu, usrdno se moli i zahvaljuje Bogu, iako time dovodi u opasnost sopstveni život (Danilo 6,10.11). Ova molitva nije zapisana u knjizi proroka Danila, ali je celo poglavlje smešta u kontekst Danilove borbe na carskom dvoru.

Drugi deo: Komentar

Apokaliptična molitva (Danilo 2,20–23). Ova skromna molitva zahvalnosti prva je zabeležena molitva u knjizi proroka Danila. Molitva je izazvana spoljnim događajem. Vavilonski car imao je snove koji su doveli do nesanice. Još gore, nije mogao da se seti sadržaja svojih snova. Nijedan od njegovih mudraca nije bio sposoban da odgovori na carev zahtev da mu otkrije san i da ga protumači. U tom trenutku Navuhodonosor shvata da su haldejski mudraci samo gomila prevaranata i šarlatana. Car se razbesneo i odlučio da pogubi sve mudrace u Vavilonu (Danilo 2,14), uključujući i Danila i njegova tri prijatelja, koji na tu pretnju odgovaraju molitvom. Iako njihove reči usrdne molitve nisu zapisane, biblijski tekst nam govori da je Danilo zamolio svoja tri prijatelja da „se mole za milost Bogu nebeskomu radi te tajne“ (Danilo 2,18). Kao odgovor na njihovu molitvu, Bog otkriva Danilu san i njegovo tumačenje u noćnoj viziji (Danilo 2,19). Posle toga, Danilo blagosilja Boga nebeskoga u predivnoj molitvi zahvalnosti. Ove molitve usrdnog vapaja i zahvalnosti dele nekoliko karakterističnih obeležja:

A. Jedinostvenost. Molitva Danila i njegovih prijatelja posebna je, jedinstvena molitva, kao odgovor na neočekivani događaj koji im preti sigurnom smrću. Ova prva molitva u knjizi proroka Danila tiče se „tajne“ koju niko ne može da otkrije, tajne čije će otkrivanje spasiti živote Danila i njegovih prijatelja (Danilo 2,18). Zato se oni ne mole jednostavno iz navike, niti zato što je molitva prirodan odraz njihove kulture. Pošto je njihova molitva jedinstvena i vezana za njihovu posebnu situaciju i iskustvo, ona je iskrena i od srca.

B. Susret. Molitva Danila i njegovih prijatelja nije neko mistično iskustvo, trenutak duhovne meditacije u nadi da će proizvesti opuštanje i mir. Danilo želi da se susretne sa Nekim koga ne može ni da kontroliše ni da predvidi, sa Nekim izvan njega samog – „Bogom nebeskim“ (Danilo 2,18). Taj Bog je pravi Bog upravo zato što se skriva. Kao što Isaija priznaje: „Da, ti si Bog, koji se kriješ“ (Isaija 45,15). Pošto Bog skriva svoje lice (za razliku od idola), Danilo ne pretpostavlja da će njegov vapaj automatski biti uslišen. Zato mu oni prilaze ponizno, tražeći od Njega milost. Njihova molitva je usrdna, kao i molitva uporne udovice iz Isusove priče (Luka 18,1–8). Njihova upornost podseća na Jakovljevu molitvu kada se borio sa Bogom: „Neću te pustiti dokle me ne blagosloviš“ (1. Mojsijeva 32,26).

C. Kretanje gore–dole. Iako ljudska molitva uznosi dušu Bogu, proces Božjeg odgovora podrazumeva Njegovo spuštanje k nama. U tome leži glavna razlika između molitve Danila i njegovih prijatelja i molitvi Haldejaca, čija se religija svodila na magiju. Kod njih se ceo proces odvijao na zemlji, u okviru njihovih tehničkih sposobnosti i magijskih formula. Pristup božanskoj sferi bio je nemoguć jer njihovi bogovi „ne borave sa ljudima“ (Danilo 2,11).

Nasuprot tome, za Danila, Bog nebeski dolazi i otkriva „tajne“ sna (Danilo 2,28). Ako Bog odgovara na naše molitve, to nije zbog naših zasluga niti zbog kvaliteta naše molitve. Božji odgovor zavisi isključivo od Njega i Njegovih zasluga. Ova ideja potpune zavisnosti od Božjih zasluga sadržana je u levitskim žrtvama, koje upućuju na Hristovu žrtvu. Zato nam je Isus, ispunjenje levitske žrtve, preporučio da se molimo Ocu u Njegovo ime (Jovan 16,23).

D. Zahvalnost. Pošto je Bog uslišio Danilovu molitvu, zahvaljivanje Bogu činio je važan deo njegove molitve (Danilo 2,20–23). Danilo blagosilja Boga jer mu je dao „mudrost i snagu“, koje zapravo pripadaju Njemu (Danilo 2,20). Tako Danilo priznaje svoju zavisnost od Boga. I što je još važnije, Danilo prepoznaje Božju milosrdnu blagodat. Ono što mi primamo od Boga jeste nešto što nam on daruje besplatno, dar njegove blagodati koja nema nikakve veze s našom sopstvenom mudrošću (Danilo 2,30).

E. Proroštvo. Iako Božji odgovor na Danilovu molitvu spasava njegov život i živote drugih mudraca, ono što je važno jeste buduće spasenje sveta i spasenje samoga cara. Danilo blagosilja Boga ne samo zbog očuvanja sopstvenog života, već još više zbog Božjeg prisustva u istoriji i Njegove vladavine nad svetskim događajima. On zahvaljuje Bogu na Njegovoj sili da menja vremena, da uklanja careve i postavlja svoje večito carstvo (Danilo 2,44). Isto tako, Isusova molitva u Besedi na gori usredsređena je na istu nadu: „Da dođe carstvo tvoje“ (Matej 6,10).

Molitva mudrosti (Danilo 6,10.11). U šestom poglavlju Knjige proroka Danila, Danilova molitva ne zavisi od događaja, već se odvija uprkos njima. Iako je znao za potpisivanje uredbe kojom se zabranjuje upućivanje molitvi bilo kom bogu ili čoveku osim caru, Danilo je nastavio da se moli (Danilo 6,10). Takva molitva je deo životne svakodnevice. Ta molitva ima nekoliko prepoznatljivih obeležja, kao što su:

Privatnost. Danilo odlazi u svoju gornju sobu da se moli. Kao što je Isus savetovao: „A ti kad se moliš, uđi u klijet svoju, i zatvorivši vrata svoja, pomoli se Ocu svojemu“ (Matej 6,6).

Danilova molitva je privatna i lična, molitva „u tajnosti“ (Matej 6,6), koju niko osim Boga ne čuje. Ako se molimo s namerom da nas drugi čuju i procenjuju, takva molitva postaje javni nastup ili parada reči i oholosti. Još gore, ona postaje prilika za hvalisanje umesto mesto susreta sa Gospodom. Takva molitva možda može da ostavi snažan utisak na ljude, ali ona nikada ne dopire do Boga.

Utočište. Danilo se moli u sobi koju je izdvojio za taj duhovni trenutak. Ta gornja soba bila je na krovu, daleko od gužve i buke. Molitva je, dakle, povezana sa mestom odvojenim od svakodnevnih briga života, mestom gde se ostavljaju sve brige i ometanja. To je utočište koje nas štiti od ometanja, tihi prostor daleko od haosa ovoga sveta.

Redovnost. Danilo je održavao naviku upućivanja molitve tri puta dnevno, obeležavajući ritam dana: ujutru, kada se spremao za posao; u podne, usred rada; i uveče, nakon završetka posla i pre nego što bi se pripremio za san. Tako je svoj molitveni život održavao disciplinom i navikom. Ovaj primer nas uči vrednosti uključivanja molitve u sam ritam života. Molitva ne sme da zavisi od raspoloženja ili emocija – ona mora da bude deo naše svakodnevne rutine, poput jela, obavljanja poslova ili drugih redovnih obaveza.

Poniznost. Iako Biblija beleži različite fizičke položaje pri molitvi (stajanje sa ispruženim rukama, pognuta glava itd.), najčešći i najomiljeniji je klečanje, koje odražava poniznost. Pokloniti se pred Gospodom znači priznati sopstvenu ograničenost i nedostojnost, kao i iskazati poštovanje i posvećenost službi Bogu.

Nada. Danilova redovna molitva tri puta dnevno poklapala se sa rasporedom žrtava u jerusalimskom hramu (1. Dnevnika 23,30.31). U Vavilonu, Danilo se molio okrenut ka zapadu, tj. prema jerusalimskom hramu. Tokom molitve posvećenja hrama, Solomun je naglasio značaj molitve u vreme izgnanstva, kada Izraelci nisu imali pristup hramu (1. Carevima 8,47–49). Ova povezanost izgnaničke molitve sa jerusalimskim hramom bila je, takođe, gest nade, koja je izražavala čežnju izgnanika da se vrati u Jerusalem na Zemlji, ali i da jednom zauvek prebiva u Novom Jerusalmu na Nebu.

Treći deo: Primena u životu

Savet za učitelja: Podelite sa članovima svog razreda sledeće lične aktivnosti koje će im pomoći da obogate svoj molitveni život. Ohrabrite članove da tokom naredne sedmice usvoje ove stavove i navike u svom molitvenom životu. Zamolite ih da sledeće subote dođu spremni da podele sa svima kako su im ove aktivnosti učvrstile veru i približile ih Isusu.

Aktivnost 1 – Jedinствена molitva: Navika da se molimo uvek na isti način, poput molitve za hranu, nosi rizik da postane mehanička, do te mere da ponekad i zaboravimo da smo se molili!

1. Postavite sebi izazov da izgovorite jedinstvenu molitvu u vreme obroka kada tražite Božji blagoslov.
2. Kao alternativu, pročitajte molitvu iz Psalama umesto vaše uobičajene molitve za obrok.

Aktivnost 2 – Molitva zahvalnosti:

1. Kada zahvaljujete Bogu, izbegavajte uopštene izraze u molitvi. Osvrnite se konkretno na razlog svoje zahvalnosti.
2. Svakog jutra kada se probudite, zahvalite Bogu što ste živi, jer vas je izbavio iz duhovne smrti.
3. Svake večeri pre spavanja zahvalite Mu za sve ono dobro što ste primili i doživeli.

Aktivnost 3 – Molitva nade:

1. Razmislite o pozdravu ranih hrišćana „Mara’ na’ tha: Gospode, dođi!“ (1. Korinćanima 16,22).
2. Kada se molite, naviknite se da mislite na drugi Hristov dolazak. Molite Gospoda da dođe.

Aktivnost 4 – Tajno i posebno mesto:

1. Odredite posebnu sobu ili prostor u svom domu gde možete da se molite.
2. Uredite to posebno mesto tako da podstiče tišinu i razmišljanje.

Aktivnost 5 – Vreme poniznosti (pročitajte Plač Jeremijin 3,29):

1. Naviknite se da klečite kada se molite.
2. Razmišljajte o svojoj duhovnoj beživotnosti bez Boga. Molite Ga da vas ispuni Njegovim Duhom i da vam podari novi život.

POUKA 7

Prvi deo: Pregled

Ključni tekst: Psalam 62,8

Središte proučavanja: 1. Carevima 18; 1. Samuilova 1,10-17; Matej 6,5-15; Danilo 9,3-19

Molitva je univerzalna ljudska potreba. Ali naši vapaji Bogu neretko deluju kao da odjekuju u praznini, naizgled bez odgovora. Knjiga psalama je snažna zbirka molitava zasnovanih na ljudskoj nadi i čežnji za Božjim odgovorima. Molitva iz Psalma 62, na primer, počinje ljudskom tišinom koja čeka Božji odgovor (Psalam 62,1.5), a zatim se nastavlja pozivom svim ljudima da i dalje veruju Bogu i da se mole „u svako doba“ (Psalam 62,8). Na kraju, taj psalam se završava uverenjem da će Bog odgovoriti (Psalam 62,11).

Prošle sedmice proučavali smo teologiju molitve i razmišljali o njenom duhovnom značaju. Ove sedmice ćemo razmatrati stvarno iskustvo molitve, onako kako je ono bilo prisutno u životima različitih biblijskih ličnosti čiji su vapaji Bogu bili uslišeni.

Drugi deo: Komentar

Uvod. Tri biblijska lika su odabrana da nas podstaknu na molitvu. Prvi lik je Ana (1. Samuilova 1,6-17), čije molitve počinju u teskobi, a završavaju se u radosti (1. Samuilova 2,1-11). Drugi je prorok Ilija, čija molitva, naizmenično gromoglasna i tiha, ostaje moćno svedočanstvo pred onima koji su posmatrali božanski okršaj između Gospoda i Vala na Karmilu (1. Carevima 18,1-19,18). Treći je Danilo, koji moli Gospoda usrdnom molitvom prošnje (iskanja) i nade (Danilo 9,3-19).

Molitva teskobe i molitva radosti: Ana (1. Samuilova 1,6-2,11). Anina priča počinje opisom jednog pobožnog čoveka (1. Samuilova 1,3) koji ima ugledno poreklo (1. Samuilova 1,1). Tekst takođe spominje dva sina sveštenika Ilija, koji su služili u šatoru u Silomu (1. Samuilova 1,3). Sam Ilije je sedeo na stolici kod ulaza u šator (1. Samuilova 1,9). Ipak, neočekivani junak ove priče je Ana, koja je bila nerotkinja i nije mogla da ima decu (1. Samuilova 1,6). Biblijski tekst beleži da se Ana molila dva puta (1. Samuilova 1,10.11; 1. Samuilova 2,1-10). Prvi put, njena molitva izvire iz „gorčine njene duše (iz tužnog srca)“ (1. Samuilova 1,10). U svojoj teskobi ona preklinje Gospoda da joj odgovori. Drugi put Ana se moli s izlivom radosti kao reakcijom na Božji blagorodni odgovor. Ceo tekst je prožet temom molitve: reč „molitva“ i drugi izrazi povezani sa molitvom, kao što su „prošnja (iskanje)“ i „tražiti“, pojavljuju se sedam puta u ovom odlomku (1. Samuilova 1,10.12.17.20.26.27; 1. Samuilova 2,1).

Molitva teskobe. Anina prva molitva proizlazi iz beznada. Ona je ucveljena, ne jede i plače u teskobi. Njena želja za detetom nije uslišena, jer je Gospod zatvorio njenu matericu. Anina neplodnost učinila ju je predmetom podsmeha u njenom domu; svake godine, kada bi odlazila u dom Gospodnji, njena suparnica bi je kinjila (1. Samuilova 1,7). Da stvar bude gora,

sveštenik Ilije je prezreo njenu molitvu. Pomislio je da je pijana, jer su joj se samo usne pomicala dok se molila, ali glas joj se nije čuo (1. Samuilova 1,13). Pa ipak, Anina gorčina se iznenada preobražava u nadu. Nakon toga, ona počinje da jede i prestaje da bude tužna (1. Samuilova 1,18).

Izveštaj o Aninoj čudesnoj trudnoći i rođenju Samuila ispriповedan je jezikom koji odzvanja tonovima poznatim iz kazivanja o Sarinom, Revekinom i Rahiljinom majčinstvu: „Gospod se opomenu“; „Ana zatrudnje“ (1. Samuilova 1,19.20; uporedi sa 1. Mojsijeva 21,1; 1. Mojsijeva 30,22).

Molitva radosti. Anina priča se završava novom i radosnom molitvom. Ovoga puta Ana više nije tužna i usamljena. Ona sada dolazi da se pokloni u domu Gospodnjem sa svojim mužem i detetom, koje predaje svešteniku Iliju kao ispunjenje svoje ranije molitve (1. Samuilova 1,26.27). Njena druga molitva, molitva radosti, suprotstavlja se prvoj molitvi, molitvi teskobe. Dok je u prvoj molitvi bila žalosna i dok je jadikovala, u novoj molitvi Ana se raduje i veliča Gospoda. Ova molitva, ujedno i proročka i mesijanska, nalazi odjek u Marijinoj molitvi nakon blagovesti (Luka 1,46–55).

Molitva glasne objave i tiha molitva: Ilija (1. Carevima 18,1–19,18). Izrael više od tri godine nije video kišu. Prorok Ilija tada izaziva cara Ahava na nadmetanje (1. Carevima 18,19). Sučeljavanje između Ilije i Valovih proroka odigrava se na gori Karmilu. Ilija predlaže da Valovi sveštenici prizovu svoga boga da spusti oganj na žrtvu koju su mu pripremili. Isto tako, Ilija će zamoliti Gospoda da učini isto sa žrtvom koju je on pripremio (1. Carevima 18,24).

Molitva Valovih proroka nije uslišena. Valovi proroci su se molili. Više puta su prizivali svoga boga – „O Vale, čuj nas!“ – ali odgovora nije bilo. Skakali su oko oltara, vikali iz sveg glasa i ranjavali se uzalud. Odgovora nije bilo (1. Carevima 18,26.29).

Ilijina molitva je uslišena. Zatim Ilija izliva vodu po svojoj žrtvi i oko nje i moli se Bogu (1. Carevima 18,33–35). Kao odgovor, oganj pada s neba i spaljuje žrtvu, iako je bila natopljena vodom. Ilija nije čuo nikakav glas kao odgovor na svoju molitvu. Izlivanje ognja bilo je jedini znak da je Bog čuo njegovu molitvu.

Ilija zatim poziva cara da ustane, da jede i pije jer dolazi kiša (1. Carevima 18,41). Sedam puta šalje svoga slugu da proveri znakove kiše. Kada kiša najzad padne, ona je toliko jaka da Ilija mora da prati cara kako ga pljusak ne bi omeo. I opet, Ilija nije čuo Božji glas kao otkrivenje Njegove volje; sama kiša bila je dokaz da je Bog čuo njegovu molitvu.

Uprkos čudu ognja s neba i dokazima Božjeg prisustva, Jezavelja, kojoj je Ahav preneo izveštaj o čudu na Karmilu, i dalje odbija da prizna Njegovu vlast. Ona progona Iliju, koji prvi put strahuje za svoj život. Ilija se moli Bogu i ogorčeno prigovara da su svi ostavili Gospoda osim njega (1. Carevima 19,10; uporedi sa 1. Carevima 18,22). Udruživši ogorčenost sa strahom, Ilija strahuje za svoj život pred Jezaveljinim pretnjama smrću (1. Carevima 19,3).

Tihi glas. Ilija beži od Jezavelje i skriva se u pećini. Upravo tada prvi put u ovoj priči čuje se Božji glas. Ali božanski glas zvuči ironično: „Šta ćeš ti tu, Ilija?“ (1. Carevima 19,9). Da bi opravdao svoju potištenost, Ilija tvrdi da je on jedini veran u Izraelu koji je ostao da brani Gospoda (1. Carevima 19,10). Bog u početku ne odgovara na ovu tvrdnju. Kada konačno odgovori, Njegov glas se ne čuje u snažnom i glasnom vihoru, niti u zemljotresu, niti u ognju (1. Carevima 19,11.12). Neočekivano, Ilija čuje samo „glas tih i tanak“ (1. Carevima 19,12). Hebrejski izraz *qol demamah daqah* znači doslovno: „glas tanano tih“. Tek tada Ilija razume

da se nalazi u Božjem prisustvu (1. Carevima 19,13). Čudesni znaci ognja i kiše pokazivali su Božju silu. Ali još snažnije od tih moćnih pojava, Božji tanano tih glas otkriva se kao najjasniji dokaz Njegovog prisustva i kao najuzvišenija objava božanskog otkrivenja.

Usrdna molitva prošnje i nade (Danilo 9,3–19). Danilova molitva nije puko književno delo niti teološki traktat; to je izraz bliskog odnosa sa Bogom, koji je istovremeno i udaljen i blizak. Božja blizina izražena je u Danilovom obraćanju Bogu kao svom ličnom Gospodu. Ime 'Adonai, „moj Gospod“, kojom se izražava Božja blizina, najčešće je Božje ime upotrebljeno u ovoj molitvi (Danilo 9,4.7.9.15–17.19 [tri puta]). Božja udaljenost iskazana je drugim imenom, ha'Elohim, „Bog“. Ipak, Danilo, koji Boga naziva „velikim i strašnim Bogom“ (Danilo 9,4), prepoznaje Ga i kao svog ličnog Boga, „mog Boga“. Suprotnost između vernog Boga (Danilo 9,4) i grešnog, nevernog naroda (Danilo 9,5.6) naglašava udaljenost između njih zbog težine narodnog greha i njihove potrebe da se približe Gospodu.

Molitva se završava poslednjim usrdnim prizivanjem: 'Adonai, „O Gospode“, što se ponavlja tri puta. Svako ponavljanje je praćeno glagolom koji poziva Boga na delovanje:

„Gospode, usliši!

Gospode, oprosti!

Gospode, pazi i učini!“ (Danilo 9,19).

Danilova molitva se tiče spasenja Božjeg naroda. Sa nepodeljenom ozbiljnošću, Danilo čezne za božanskim odgovorom: „Gospode, učini! Ne odlaži!“ Na ovu usrdnu molitvu odgovor je proročanstvo o sedamdeset sedmica (Danilo 9,24–27), koje vodi ka prvom Hristovom dolasku. Ista iskrena čežnja odjekuje i u anđelovom pitanju: „Dokle?“ (Danilo 8,13). Ovo pitanje nalazi svoj odgovor u viziji o dve hiljade tri stotine večeri i jutara, koje vodi ka eshatološkom danu suda, neposredno pre drugog Hristovog dolaska (Danilo 8,14).

Treći deo: Primena u životu

Savet za učitelja: U ovom odseku za praktičnu primenu naučenog, razred bi trebalo da se usredsredi na model molitve koji je Isus dao u tekstu Matej 6,9–13. Zamolite jednog učenika da pročita ovaj odlomak. Pozovite članove razreda da iz Spasiteljeve molitve izvuku praktične savete ili načela za svakodnevni život, kao što je navedeno u nastavku. Zamolite učenike da sledeće subote budu spremni da podele sa svima kako je primena ovih načela obogatila njihov molitveni život.

Načelo 1: Oče naš koji si na nebesima. Kada se molite, imajte na umu da je Bog vaš bliski Otac, ali da je On, ipak, na nebu.

Načelo 2: Neka dođe carstvo Tvoje. Kada se molite, mislite o budućem Božjem carstvu kao o mestu mira, pravde i ljubavi. Primenite ovu nadu u svom odnosu sa ljudima dok jedete, pijete, radite i dok se odmarate.

Načelo 3: Neka bude volja Tvoja na zemlji kao na nebu. Primenite ovo načelo molitve na odluke u svom životu. Položite sve svoje želje na Božji oltar. Usvojite stav savršenog

predanja, što je predukus neba, i unesite ga u svoje odnose sa drugima – ponizno se povinujte njihovim potrebama i cenite druge više od sebe.

Načelo 4: Hleb naš potrebni daj nam danas. Uključite se u neki humanitarni projekat da biste bili na blagoslov drugima i da biste im pomogli. Kada jedete, budite umereni u onome što uzimate, zahvaljujući Bogu za ono što vam je dao i nemojte da se prejedate.

Načelo 5: I oprostite nam dugove naše kao što i mi opraštamo dužnicima svojim. Zamolite Boga da oprostite nekome ko vam je naneo zlo, a zatim Ga zamolite da vam podari blagodat da i vi oprostite toj osobi. Posetite tu osobu i pozovite je na ručak. (Ne morate joj nužno reći da ste joj oprostili, osim ako vam Duh ne otvori priliku i jasno vas ne podstakne na to. Suština je da budete puni ljubavi i dobrote i da se ophodite prema njima bez iole gorčine u srcu.)

Načelo 6: I ne navedi nas u napast. Zamolite Boga da vas ojača da biste odolili iskušenju. U isto vreme, zamolite Ga da vam da snagu da zatvorite vrata iskušenju. Izbegavajte da kušate, dodirujete ili gledate bilo šta što bi vas udaljilo od Boga.

Načelo 7: No izbavi nas od zla. Molite Boga da vas izbavi od neke određene slabosti ili sklonosti ka zlu koju imate. Zamolite Ga za pobedu.

POUKA 8

Prvi deo: Pregled

Ključni tekst: Jevrejima 11,1

Središte proučavanja: Jevrejima 11; 1. Mojsijeva 15,6; Otkrivenje 14,6

Postoji priča o jednom kralju koji je imao sve što mu je bilo potrebno da bude srećan. A on ipak nije bio nimalo srećan. Zato je odlučio da krene na put oko sveta u potrazi za srećom.

Jednoga dana, dok je šetao šumom utučen i obeshrabren, začuo je pesmu jednog čoveka. Pesma je ispunila kraljevo srce radošću. Razmišljao je u sebi da, ako je njega pesma obradovala, onda je i srce onoga koji peva sigurno bilo puno radosti. Kralj se nečujno približio pevaču i sakrio se iza jednog žbuna da ga posmatra neprimećen. I zaista, taj čovek je delovao srećno. Kralja je zainteresovala njegova sreća i pitao se šta ga čini tako srećnim. Zato je odlučio da mu priđe i da sazna.

Kralj ga je upitao: „Šta ti imaš?“

Čovek se zbunio i nije znao kako da odgovori. Zamucao je: „Šta imam?“

„Da, šta imaš?“, ponovio je kralj. „Šta ti to imaš što te čini srećnim?“

Čovek je odgovorio: „Ova košulja je sve što imam.“

Kralj mu je ponudio pogodbu: „Daj meni svoju košulju, a ja ću te zauzvrat učiniti bogatim.“

Čovek je pristao. Dao je kralju svoju košulju u zamenu za kesicu zlata i potom otišao.

Kralj je obukao košulju i pošao nekoliko koraka, neprestano je dodirujući. Ali ništa se nije promenilo. I dalje nije bio srećan.

Pouka ove priče je u tome da sreća ne zavisi od onoga što posedujemo niti od nečega što je u nama samima. Kao što ćemo naučiti iz svedočanstva Božjeg naroda – onako kako je opisano u jedanaestom poglavlju Jevrejima poslanice, kao i u vreme posletka (Otkrivenje 14,12) – vera takođe ne počiva ni na čemu što je u nama.

Drugi deo: Komentar

Uvod: Kako funkcioniše proces vere? Da bismo odgovorili na to pitanje, posavetovaćemo se sa tri osnovna biblijska teksta o veri. Prvi tekst daje jedinu biblijsku definiciju „vere“ (Jevrejima 11,1), definiciju koju potvrđuju patrijarsi i heroji vere u Starom zavetu (Jevrejima 11,4–40). Drugi tekst pruža objašnjenje mehanizma vere kroz svedočanstvo Avrama, koji je otac opravdanja verom (1. Mojsijeva 15,6). Treći tekst je svedočanstvo „vere“ Božjeg naroda („svetih“) u vreme posletka (Otkrivenje 14,12).

Definicija vere (Jevrejima 11,1). Jevrejima 11,1 je jedini biblijski tekst koji definiše veru. Za Pavla, autora Poslanice Jevrejima, vera se sastoji iz dva elementa. Prvi element, „tvrdo čekanje onoga čemu se nadamo“ (Jevrejima 11,1), odnosi se na poslednji događaj ljudske

istorije – „drugi Hristov dolazak“, odnosno dolazak Božjeg carstva na kraju vremena, što je ujedno i „obećanje“ koje „starešine“ iz Starog zaveta „ne primiše“ (Jevrejima 11,39).

Drugi element vere jeste „dokazivanje onoga što ne vidimo“ (Jevrejima 11,1). Ovaj deo odnosi se na prvi događaj ljudske istorije – stvaranje sveta. Vredi primetiti da reč „vidimo“ (grč. *blepomenon*) u Jevrejima 11,1 upućuje na isto „vidimo“ (*blepomenon*) u Jevrejima 11,3, koje se odnosi na stvaranje sveta. Drugim rečima, osnova vere počiva na dva događaja koja su u potpunosti pod Božjom kontrolom: Božjem stvaranju sveta i Hristovom drugom dolasku. Vera nas poziva da verujemo u proces stvaranja koji nismo videli (kome nismo prisustvovali) i da se nadamo još neostvarenom događaju Hristovog drugog dolaska (događaju koji još uvek nismo videli). Dakle, osnovno razumevanje vere zasniva se na ova dva događaja: stvaranje i nada u Hristov drugi dolazak. Sigurno nije slučajno da je ovaj obrazac događaja jasno prisutan i u samoj kanonskoj strukturi Svetog pisma. Biblija počinje stvaranjem (1. Mojsijeva 1,1–2,1), a završava se Gospodnjim dolaskom (Otkrivenje 22,20). Stari zavet svedoči o istoj strukturi: počinje stvaranjem, a završava se ili dolaskom Dana Gospodnjeg (Malahija 4,5), ili nadom u povratak iz vavilonskog ropstva u sabatnoj (oprosnoj) godini (2. Dnevnika 36,21–23).

Vredno je primetiti da se ovaj obrazac pojavljuje i na drugim mestima u Svetom pismu, kao što pokazuju sledeći primeri:

1. Prva knjiga Mojsijeva počinje stvaranjem, a završava se pogledom ka Obećanoj zemlji i, u krajnjem smislu, nadom u vaskrsenje, što se vidi u Josifovoj molbi da se njegove kosti iznesu iz Egipta prilikom izbavljenja Izrailja (1. Mojsijeva 50,24–26).
2. Takođe, Petoknjižje počinje stvaranjem, a završava se istom perspektivom Obećane zemlje i nadom u vaskrsenje (5. Mojsijeva 34,4–6).
3. Knjiga proroka Isaije počinje Božjim pozivom Nebu i Zemlji da budu svedoci Njegove žalbe protiv Njegovog naroda, a završava se stvaranjem Novog Neba i Nove Zemlje i nadom u večno bogoslužjenje otkupljenog čovečanstva od subote do subote (Isaija 66,22.23).
4. Knjiga Propovednika počinje stvaranjem (Propovednik 1,1–11), a završava se eshatološkim sudom (Propovednik 12,14).
5. Knjiga proroka Danila počinje kušanjem hranom, što aludira na prehrambene principe date po stvaranju (Danilo 1,12; uporedi sa 1. Mojsijeva 1,29), a završava se Hristovim drugim dolaskom, danom vaskrsenja „na svršetku dana“ (Danilo 12,13).
6. Jovanovo Jevanđelje počinje stvaranjem (Jovan 1,1–10), a završava se obećanjem Hristovog drugog dolaska (Jovan 21,22.23).

Vera Avramova. Božja mesijanska vizija nadahnula je Avrama da poveruje u svoju budućnost. Videvši zvezde na nebu kao ilustraciju božanskog obećanja, Avram je poverovao. Hebrejski glagol *he'emin* („poverovati“) označava više od sentimentalnog ili intelektualnog procesa, kako se često izražava engleskim glagolom *to believe*. Takođe, „poverovati“ znači više od pukog pristanka na neki kredo ili versku „nauku“. U hebrejskom jeziku, „verovati“ ima i istorijski i odnosni smisao, što je naglašeno korenom *'aman* („čvrst, pouzdan“), posebno kada ide sa predlogom *be* („u, na“) uz objekat. Oslanjajući se na Boga, Avram je „poverovao“ da će imati potomstvo. Takvu veru Bog mu je „uračunao“ u „pravdu“. Bog je subjekt glagola „uračunao“ (*yekhasheb*), što potvrđuje i upotreba božanskog pasiva (*niph'al*) istog glagola u istom smislu na drugim mestima (3. Mojsijeva 7,18; uporedi sa Psalam 106,31), gde je uvek Bog taj koji računa. To znači da je Bog „uračunao“ Avramovu veru kao da ima vrednost pravednosti.

Takva vera jeste pravda. Ljudski naponi i dela ne proizvode pravednost; pravednost je dar Božji. Tekst 1. Mojsijeva 15,6 dobija još potpuniji smisao u svetlu drevnih egipatskih verovanja u Avramovo vreme. U oba sistema pojmovi „uračunati“ i „pravda“ pripadaju pravnoj terminologiji, ali su u osnovi različiti. U starom Egiptu ljudska pravednost je merena na osnovu sabiranja ljudskih dela i njihovog upoređivanja sa težinom božanske pravde (*Maat*). U tom sistemu, od ljudi se zahtevala božanska pravda, a njihova dela ili posedovanje pravednosti bili su uračunavani njima u korist ili na štetu. Nasuprot tome, Avramova pravednost se procenjuje na osnovu Božjih dela za njega. U biblijskoj perspektivi „pravda“ (*tsedaqah*) je specifično Božji kvalitet (Isaija 45,24; Danilo 9,7), i kao takva pravednost može biti samo Božji dar čoveku (5. Mojsijeva 6,25; 5. Mojsijeva 24,13; Isaija 45,24; Psalam 24,5). Ono što čini Avrama pravednim nije zbir njegovih dela nego njegova spremnost da se osloni na ono što je Bog učinio za njega (Rimljanima 4,2–4).

Vera svetih u vreme posletka. Najneposrednija primena kanonskog povezivanja Starog i Novog zaveta jeste povezivanje „zakona i jevanđelja“, koje Elen G. Vajt koristi da objasni naše „naročito“ ime („Odabrana Svedočanstva“ [*Selected Messages*], knjiga 2, str. 385. originala). Značajno je i to da je upravo na ovom povezivanju utemeljeno pravno usvajanje imena „Adventisti sedmog dana“ radi istorijskog osnivanja Adventističke crkve:

„Mi, dole potpisani, ovim se udružujemo u crkvu, uzimajući ime Adventisti sedmog dana, obavezujući se da držimo zapovesti Božje i veru Isusa Hrista“ („Pregled i Glasnik“ [*The Advent Review and Sabbath Herald*], 8. oktobar 1861. godine).

Ova ispovest vere, očigledno, nalazi se i u apokaliptičkom tekstu Otkrivenja, tumačenom kao proročko upućivanje na svedoke biblijske istine poslednjih dana (Otkrivenje 14,12). U ovom stihu „sveti“ su opisani kao „oni koji drže zapovesti Božje i veru Isusovu“. Zakon i „vera Isusova“ znače više od prostog vršenja dela poslušnosti uz apstraktnu i duhovnu veru. Sintaksa ove rečenice zapravo sugerise da oba izraza pripadaju istoj istini, sa dva moguća značenja: poslušnost zakonu jeste vera Isusova; to jest, vera koju je imao sam Isus. Jer u biblijskom razumevanju, vera jeste pravednost (vidi 1. Mojsijeva 15,6). Ovo pomirenje „zakona Mojsijevog“ sa verom u Isusov dolazak obeležava poruku eshatološkog Ilije (Malahija 4,4–6) i čini samu misiju dva svedoka, koji predstavljaju svedočanstvo Starog i Novog zaveta (Otkrivenje 11,3–6).

Treći deo: Primena u životu

Savet za učitelja: Navedeni su neki predlozi koje možete da podelite sa svojim učenicima za izgradnju njihove vere i negovanje molitvenog života. Zamolite jednog dobrovoljca da pročita biblijski tekst i principe koji slede. Zatim razgovarajte o tim principima i pitanjima sa razredom.

Vežbanje vere (pročitati Matej 15,21–28)

Princip 1: Molite se i ponašajte se kao da je Bog čuo vašu molitvu i da je zaista odgovorio ili da će odgovoriti.

Princip 2: Prestanite da brinete o „stanju“ svoje vere ili o svojoj trenutnoj situaciji. Samo idite napred, uzdajući se u Boga.

Princip 3: Naučite da hodate sa Bogom i da držite Njegove zapovesti, čak i (naročito) ako vam ta poslušnost stvara nevolje (gubitak položaja, prijatelja itd.).

Pitanja za razgovor:

1. Šta znači imati istinsku poniznu veru u Boga?
2. Kako izgleda takva ponizna vera?

POUKA 9

Prvi deo: Pregled

Ključni tekst: Matej 5,17.18

Središte proučavanja: Psalam 119,93; Propovednik 7,29; Matej 7,24–29; Rimljanima 3,20

Priča se o blizancima koji su od ranog detinjstva učili da je svako zadovoljstvo greh. Njihova dela bila su sputana strogim pravilima: ne čitaj tu knjigu, jer je to greh; ne jedi tu hranu, jer je to greh; ne smeš se, jer je to greh; ne idi na to mesto, jer je to greh.

Kada su odrasli, njihovi životni putevi su se razdvojili. Jedan brat je razvio veliki strah od zabranjenog i jedva se usuđivao da izađe iz kuće, strahujući da ne dođe u dodir sa moralno i fizički zagađujućim uticajima. Čak se plašio da otvori prozor svoje sobe i nije se usuđivao da jede većinu proizvoda koji su se prodavali na pijaci. Na kraju je umro mlad zbog preterane uzdržljivosti.

Drugi brat je, međutim, patio od suprotnog problema. Razvio je snažnu privlačnost prema zabranjenom. Eksperimentisao je sa drogama, opijao se alkoholom i posećivao razne kockarnice i mračna mesta. Stekao je i poseban apetit za određene zabranjene vrste hrane. Nije prošlo mnogo, a mladić se razboleo i umro od preterivanja.

Da li je onda vaspitanje koje su dobili bilo toliko pogrešno? Uostalom, zar ne treba da činimo sve da izbegnemo greh? Suštinski problem njihovog vaspitanja bio je u tome što nikada nisu naučili šta greh zaista jeste. Nisu razumeli ni zašto je greh zlo; zato nisu bili osposobljeni da se protiv njega bore. U ovoj pouci govorićemo o tome šta je greh i kako ga pobediti.

Drugi deo: Komentar

Šta je greh i zašto je greh zlo?

Neuspeh u prepoznavanju greha. Kada ne nazovemo greh njegovim pravim imenom, mi zapravo doprinosimo problemu greha. Recimo, ako ne nazovemo preljubu grehom, rizikujemo da umanjimo njenu opasnost i, još gore, da je učinimo nečim normalnim i prihvatljivim.

Problem neuspeha da se greh nazove pravim imenom posebno je rasprostranjen u mnogim kulturama danas. U sekularnom društvu termin *greh* se često izbegava iz više razloga. Najpre, sekularizovano društvo izbegava reč *greh* jer ona ima religijske konotacije. Za većinu ljudi greh ne postoji; on podrazumeva nešto što je Bog ili religija zabranila. Za većinu onih koji ne veruju u Boga i ne pridržavaju se moralnih standarda religije, ne postoji tako nešto kao greh. Oni govore o greškama, zločinima, etičkim ili društvenim prestupima, ali ne o *gresima*. Iz njihove perspektive, razgovor o grehu je, dakle, neumesan ili se čak doživljava kao napad na njihove slobode. Međutim, jedna od ozbiljnih posledica odbijanja da priznamo greh jeste ostajanje neupućenima u prirodu zla. Tako, za sekularni um, motivacija da se izbegne

„greška“ ne proizlazi iz uverenja da je ona loša ili zla, već iz društvenih ili građanskih obzira. Sekularni um ne zna da greši, jer nema znanje o onome što Biblija naziva „strahom Božjim“.

Kada je Avram putovao u stranu zemlju, brinuo se da će biti loše tretiran jer ljudi tamo nisu imali strah Božji (1. Mojsijeva 20,11) u svom srcu. Dakle, pojam „greh“ bio im je stran. To, međutim, ne znači da oni koji ignorišu greh nisu odgovorni za njega. Čak i ako oni koji su neupućeni u svoj greh ne veruju u Boga Izrailjevog, isti taj Bog će im suditi, jednako kao što će suditi i svom narodu (Amos 1; Amos 2). A za one koji znaju da „greše“, a ipak odbijaju da to priznaju i kažu da nisu zgrešili, Bog obećava da će voditi svoju parnicu protiv njih (Jeremija 2,35).

Greh kao izopačenje. Hebrejska reč za greh *kht'* doslovno znači „promašiti cilj“. „Greh“ se razume kao „izobličenje“ ili „odstupanje“ od izvornog „ispravnog“ puta. Propovednik opisuje ljudsko stanje kao tragično „iskrivljeno“; ono je nepopravljivo: „Što je krivo, ne može se ispraviti“ (Propovednik 1,15). Zbog toga se činjenje „greha“ povezuje sa problemom „zaboravljanja“, što se odnosi na prošlu situaciju koja je nepopravljiva, izgubljena u vremenu. Zato brojni biblijski tekstovi pozivaju Božji narod da ne zaboravi, da ne bi pao u greh nesvesno (5. Mojsijeva 6,12; 5. Mojsijeva 32,18; uporedi sa Jakov 1,24).

Greh protiv Boga. U starom Izrailju, greh je bio religijski čin koji se neposredno ticao Boga, poput, na primer, idolopoklonstva (5. Mojsijeva 9,16) ili neposlušnosti Bogu (5. Mojsijeva 1,41). Nepravda ili etički prestupi protiv ljudi takođe su se smatrali grehom protiv Boga.

Kada je Josif odbio razvratne pokušaje Potifarove žene, koja je nastojala da ga zavede da legne s njom, on je njen predlog prepoznao ne samo kao zločin protiv njenog muža, već i kao greh protiv Gospoda (1. Mojsijeva 39,9). Kada je David počinio preljubu sa Vitsavejom i sudio da njen muž, Urija Hetitin, bude ubijen, kasnije je shvatio da je time zgrešio protiv Gospoda (2. Samuilova 12,13).

Kasnije, tokom starozavetne istorije, proroci su ukoravali narode i Izrailj zbog nasilnih zločina i nemoralnih dela kojima su nanosili štetu drugima (Amos 1,11; Amos 2,6–8). Mihej ide toliko daleko da ističe nadmoć etičke odgovornosti nad ritualnom pobožnošću (Mihej 6,6–8).

Novi zavet nastavlja u istom smeru. Za Isusa, ako grešimo protiv bližnjih ili ih zanemarujemo, to je kao da smo zgrešili protiv Njega (Matej 25,45). Za Pavla, kada grešimo protiv braće, „grešimo protiv Hrista“ (1. Korinćanima 8,12). Čak i kada grešimo protiv sopstvenog tela, grešimo protiv Boga. Obrnuto je takođe tačno: prvi Adamov greh protiv Boga imao je posledice na njegov život i na njegovu okolinu (1. Mojsijeva 3,17–19). Greh je uzrok smrti svih ljudi (1. Mojsijeva 2,17), princip koji se ponavlja više puta u Bibliji (Priče Solomunove 8,36; Jezekilj 18,4; Rimljanima 5,12). Pošto je naše telo hram Svetoga Duha, grešiti protiv tela znači grešiti protiv Boga (1. Korinćanima 6,18–19).

Kako možemo da se borimo protiv greha?

Znanje o grehu. Mi ne možemo da učinimo ništa protiv greha svojom sopstvenom snagom. Dakle, prvo rešenje problema je jednostavno prepoznati greh i priznati da je sama njegova priroda zla. Za tu svrhu potreban nam je Božji zakon. Jer samo „kroz zakon dolazi poznanje greha“ (Rimljanima 3,20). Zakon se, dakle, poredi sa „tutorom (čuvarem)“ koji nas vodi Hristu (Galatima 3,24). Kao što je tutor u starogrčkom društvu imao zadatak da dete dovede svom učitelju, tako i Božji zakon vodi nas Hristu. U toj borbi za pravednost shvatićemo koliko je to teško i koliko smo bespomoćni. Tada ćemo uvideti da nam je jedina nada da se uhvatimo za Božju blagodat.

Put Adama i Eve. Razmotrimo Adamovo i Evino priznanje greha. S jedne strane, možemo da zaključimo da su oni shvatili da su prekršili Božji zakon jer su se sakrili od prisustva pravednog Boga (1. Mojsijeva 3,6–10). S druge strane, kada ih je Bog pozvao da se pojave i započeo Svoju istragu o onome što se dogodilo, oboje su svoju krivicu prebacili na Boga. Adam se pozvao na svoju golotinju, što je bilo izvorno stanje u kome ga je Bog stvorio (1. Mojsijeva 2,25), a zatim na ženu koju mu je Bog dao (1. Mojsijeva 3,12). Eva je okrivila zmiju, koju je takođe stvorio Bog (1. Mojsijeva 3,1.13).

Jedini stih koji otkriva uticaj greha na prirodu Adama i Eve nalazi se u odeljku 1. Mojsijeva 3,22.23, gde Bog primećuje da su Adam i Eva izvorno bili kao Bog. (Napomena: hebrejski glagol *hajah*, preveden kao „posta“ u 1. Mojsijeva 3,22, trebalo bi prevesti u prošlom vremenu „bio (beše)“, kao u tekstu 1. Mojsijeva 3,1). Uobičajeni prevod „postao“ pogrešno sugeriše da je greh doneo poboljšanje u njihovom stanju ili položaju. Takav prevod, uz to, daje utisak da je zmija bila u pravu kada je upozorila Evu da Bog ne želi da oni postanu kao On (1. Mojsijeva 3,5). U stvarnosti, Bog izražava žaljenje zbog tragične činjenice da su Adam i Eva, posle pada u greh, izgubili svoju sličnost sa Njim. Jedino Bog, dakle, prepoznaje stvarni negativni uticaj greha na njih. Adam i Eva nisu bili sposobni da priznaju greh jer su izgubili vezu sa Bogom. Sve dok nisu zgrešili, njihova povezanost sa Bogom omogućavala im je da prepoznaju stvarnost greha. Čim su se udaljili iz Božjeg prisustva, izgubili su sposobnost da razlikuju dobro od zla. Kao što komentariše Elen Vajt: „Mešanjem zla sa dobrim, njegov [Adamov] um je postao zbunjen, njegove mentalne i duhovne snage su otupile. Više nije mogao da ceni dobro koje mu je Bog tako slobodno darovao“ („Vaspitanje“ [Education], str. 25. originala).

Osnovna lekcija koju učimo iz pada čovečanstva u greh jeste sledeća: pošto su ljudi zgrešili, izgubili su svoj urođeni osećaj rasuđivanja, sposobnost da razlikuju dobro od zla. Dakle, odvojeni od Boga, mi nismo u stanju da tu procenu izvršimo uspešno. Upravo iz tog razloga Bog nam je dao zakon i jevanđelje. Potreban nam je zakon da bi nas vodio u pravom smeru. Isto tako, potrebna nam je Hristova blagodati da bi nam pomogla da u tom smeru hodimo s nadom i ljubavlju.

Treći deo: Primena u životu

Savet za učitelja: Zamolite jednog dobrovoljca da pročita razmišljanja o grehu u nastavku. Ostavite vremena za diskusiju o pitanjima koja slede ili za deljenje ličnih svedočanstava, kako je navedeno.

Za razmišljanje: Da li greh ikada nije greh?

Jedan hrišćanin je počinio preljubu. Kada su ga prijatelji suočili s njegovim neverstvom, on je tvrdio da to nije greh jer voli tu ženu. Budući da je Bog ljubav, taj čovek je tvrdio da Bog odobrava ono što je on učinio. Kasnije se ovaj čovek upustio u vezu sa još jednom ženom, a potom i sa drugim ženama. Kada su ga prijatelji ponovo suočili s tim novim situacijama i pitali ga da li Bog i dalje odobrava, čovek je odgovorio da više ne veruje u Boga.

Za diskusiju:

1. Setite se slučajeva iz svog života, života prijatelja ili iz vesti u kojima je greh opravdavan, pa čak i prikazivan kao dobro delo. Kakav je uticaj takvog stava na moralnu strukturu društva? Zašto je ovakvo razmišljanje toliko opasno?

2. Setite se primera iz Biblije, istorije ili savremenih događaja u kojima je zanemarivanje ili dekriminalizacija nečijeg greha dovela do povećanja njegove ili njene nesreće.
3. Koje biste argumente upotrebili da biste pomogli nekome da se suoči s realnošću svog greha?

Za razmišljanje: Greh i sreća. Na osnovu svog rada o povezanosti između etike i sreće, psihijatar Henri Baruk je zaključio: „Čovek pronalazi sreću u činjenju dobra drugima. Mi nismo srećni kada tražimo sopstvenu sreću. Čovek koji traži sreću nikada je neće pronaći“ (Henri Baruk, u „Subotnji mir“ [*Shabbat Shalom*], decembar 1996. godine).

1. Zamolite članove razreda da podele svedočanstva o sreći koju su doživeli kada su činili dobro drugima.
2. Odlučite da ove sedmice pomognete nekome ko ima neku fizičku, finansijsku ili duhovnu potrebu.

POUKA 10

Prvi deo: Pregled

Ključni tekst: 1. Jovanova 1,9

Središte proučavanja: 1. Mojsijeva 3,7.21; 2. Mojsijeva 34,1–10; 1. Jovanova 1,5–10; Isaija 61,10; Osija 6

Ove sedmice pouka odgovara na prošlonedeljno proučavanje prirode greha. Prošle sedmice smo razmatrali beznađe koje proizvodi naše grešno stanje. Ove nedelje razmotrićemo Božji odgovor na ljudski problem greha.

Nakon što je čovečanstvo palo u greh, Bog nije ostao daleko na nebu, ravnodušan prema našoj bedi. U određeno vreme, Isus, Božji Sin, sišao je u obličju ljudskog tela da preduzme spasilačku misiju. Bog je, u osobi Svoga Sina, umro za naše grehe. Na krstu, Hristos je platio visoku cenu pravde za naše spasenje. Od tog trenutka, Gospod Isus posreduje na nebu za nas kako bi obezbedio naše mesto sa Njim u Njegovom carstvu. A sada, u vreme posletka, Hristos nas preko Svoga Duha moli da promenimo naše grešne puteve, koji vode u smrt, i da umesto toga prihvatimo Njegov dar večnog života. Jedino rešenje problema greha jeste da čujemo Božji poziv na pokajanje (Osija 6).

Prošle sedmice smo naučili da smo, kao grešnici, u izgubljenom stanju odvojeni od Hrista i da, samim tim, hodimo u tami (1. Jovanova 1,6). Ove sedmice naučićemo kako da izađemo iz tame u Božje divno svetlo (1. Jovanova 1,7). Bez Božjeg milosrđa u Hristu Isusu, naš greh je neoprostiv, i mi smo robovi greha i smrti (1. Mojsijeva 2,17; Rimljanima 5,12). U ovoj pouci razmatraćemo šta znači biti živ u Hristu, zadivljeni čudesnim darom Božje blagodati (2. Mojsijeva 34,1–10). Bez tog dara, mi smo poput Adama i Eve nakon pada u greh, posramljeni svojom golotinjom (1. Mojsijeva 3,7). Ove sedmice takođe ćemo videti kako nas Božja blagodat pokriva, kao što je pokrila Adama i Evu kada su se pokajali (1. Mojsijeva 3,21; Otkrivenje 7,13–17; Matej 22,12).

Drugi deo: Komentar

Božji poziv na pokajanje (Osija 6). Jevrejska reč *šub* odnosi se na fizičku radnju „vratiti se“. Ovaj glagol takođe izražava duhovni koncept „pokajanja“.

Glagol *šub* je ključna reč u knjizi proroka Osije. Pokajanje je glavna tema kroz celu knjigu. Glagol *šub* se odnosi na povratak prorokove žene, koja je postala prostitutka i udaljila se od svog muža (Osija 2,7). Gomerina nevernost bračnom zavetu simbolizuje nevernost Izrailja prema Bogu. Dakle, *šub* se takođe koristi za povratak (pokajanje) Izrailja Bogu (Osija 3,5).

U šestom poglavlju Knjige proroka Osije, glagol *šub*, „vratiti se“, pojavljuje se na početku poglavlja (Osija 6,1), gde se odnosi na pokajanje Izraela prema Bogu, a zatim ponovo na kraju poglavlja (Osija 6,11). Ovo umetanje funkcioniše kao književni postupak koji povezuje pokajanje Izrailja sa obećanjem njegovog povratka iz izgnanstva. I opet, stvarna situacija

proroka sa njegovom nevernom ženom koristi se kao vidljiva metafora da predstavi sličnu situaciju Izrailja prema Bogu. U ovom odlomku prorok podseća Izrailj na njegovo sadašnje „rastrgnuto“ stanje, jer ga je Bog „rastrgnuo“ (Osija 6,1), baš kao što bi lav učinio svom plenu (Osija 5,14). Potom prorok obećava da će Bog oživeti (podići) Izrailj trećeg dana, što je aluzija na Božje duhovno vaskrsenje Izrailja. Na drevnom Bliskom istoku verovalo se da se pokojnik može proglasiti mrtvim tek nakon tri dana raspadanja. Pominjanje „tri dana“ implicira da je oživljenje zapravo bilo vaskrsenje, kao iz mrtvih. Ista analogija primenjena je u Novom zavetu na vaskrsenje Isusa Hrista „treći dan, po pismu“ (1. Korinćanima 15,4). (Važno je napomenuti da se u drevnom jevrejskom načinu računanja vremena tri dana računaju tako da se i treći dan smatra celim, čak i ako nije protekao u potpunosti.) Paralela između ova dva vaskrsenja, Izrailjevog i Hristovog, ne dozvoljava samo tipološko čitanje odlomka koje povezuje vaskrsenje Izrailja (povratak iz ropstva) sa Hristovim vaskrsenjem. Iz perspektive Novog zaveta, paralela takođe sadrži duhovnu pouku da pokajanje obezbeđuje obećanje da će Bog „oživeti“ svoj narod, baš kao što je vaskrsao Svog Sina (1. Korinćanima 15,20; uporedi sa 1. Korinćanima 15,23).

Hoditi u Božjem svetlu (1. Jovanova 1,5-10). U Knjizi proroka Osije čujemo Božji poziv na pokajanje, poziv da se vratimo Bogu. U Jovanovoj poslanici čujemo Božji poziv da hodimo u Božjem svetlu. Jovanova poslanica počinje osvrtnom na „početak“ (1. Jovanova 1,1), aluzijom na događaj stvaranja, „o Reči života“ (1. Jovanova 1,1). Isto povezivanje misli nalazi se u prologu Jovanovog jevanđelja, gde ljubljani učenik koristi izraz „u početku“ (Jovan 1,1), aludirajući tako na prvu reč Prve knjige Mojsijeve, *berešit*, „u početku“ (Jovan 1,1; uporedi sa 1. Mojsijeva 1,1). U Jovanovom jevanđelju svetlost i život su povezani: „U njoj bješe život, i život bješe vidjelo ljudima“ (Jovan 1,4). Isto tako, u svojoj poslanici, Jovan govori o Bogu života (1. Jovanova 1,1.2) kao o Bogu svetlosti (videla – 1. Jovanova 1,5). Jovan koristi kosmički događaj stvaranja kao argument da nas ubedi da hodamo u Božjem svetlu. Pošto je Bog, Tvorac i Izvor života, „svetlost“, mi moramo da hodimo u Njegovom svetlu (1. Jovanova 1,7). Još jedan razlog zašto je ovaj princip važan zasniva se na činjenici da van Božjeg svetla ne samo da smo u tami, nesposobni da vidimo pravi put, već smo i grešni i, samim tim, u apsolutnoj potrebi za Hristovim očišćenjem i oproštenjem (1. Jovanova 1,9). Jovan, dakle, insistira na činjenici da svi grešimo. Niko ne može da tvrdi suprotno (1. Jovanova 1,10).

U Knjizi Propovednika nalazimo isto upozorenje. Nakon što je prikazao stanje zabune koje karakteriše potraga za mudrošću (Propovednik 7,10–18), mudri pisac upozorava da je nemoguće da ljudi sami pronađu mudrost (Propovednik 7,23). Jedina izvesnost koju je našao u ovom životu jeste da je „Bog stvorio čovjeka dobra; a oni traže svakojake pomisli“ (Propovednik 7,29). Zato propovednik naglašava da niko na zemlji ne može da zasluži spasenje, jer smo svi grešnici (Propovednik 7,20). Solomun, dakle, zaključuje da je jedini izlaz iz ove nevolje kroz Boga (Propovednik 7,18).

Božji karakter (2. Mojsijeva 34,1-10). Bog je Taj koji preduzima prvi korak u pomirenju sa nama. On je Taj koji nam pruža oprostjenje. Izrailj je ovo iskusio nakon što su se klanjali zlatnom teletu (2. Mojsijeva 32,1–6). Ovaj „veliki greh“ odvojio ih je od Boga. Nijedno ljudsko delo ili zasluga nisu mogli da premoste jaz između neba i zemlje. Da bi označio duboku duhovnu podelu, Mojsije je razbio ploče zakona koje je upravo primio iz Božje ruke (2. Mojsijeva 32,15.16). Mojsije je potom stao pred Boga i molio Ga da oprost narodu njihov „veliki greh“ (2. Mojsijeva 32,31–35). Na Mojsijevu molbu da mu Bog pokaže svoju slavu (2. Mojsijeva 33,18), Bog je odgovorio otkrivajući balgodat Svog praštanja (2. Mojsijeva

33,19). Tekst koji razmatramo, 2. Mojsijeva 34,1–10, ispunjenje je tog obećanja. Središte i naglasak Božje objave u ovim stihovima zasniva se na Njegovoj blagodati, koja je izražena kroz pet reči:

- „**Milosrdan**“ – od jevrejske reči *rekhem*, „utroba,“ priziva intimnost veze trudne majke s detetom u njenoj utrobi.
- „**Blagodatan**“ – odnosi se na ideju nečega što je dato „besplatno“ (*khinam*).
- „**Dugotrpeljiv**“ (u izvornom značenju „dug nos“) – označava neizmernu širinu Božjeg strpljenja prema čoveku.
- „**Dobrota i istina**“ – zajedno se odnose na napetost između ljubavi i pravde. Na dan suda (Danilo 7,9–15; Danilo 8,14), Božja blagodat obezbeđuje Njegovo praštanje i ukazanu milost Njegovom narodu.

Nova haljina (1. Mojsijeva 3,21; Otkrivenje 7,13–17). Razlog zbog koga su Adam i Eva osetili ranjivost svoje golotinje jeste taj što su izgubili prvobitnu haljinu svetlosti kojom su bili zaogrnuti. Ta haljina svetlosti odražavala je božanski izgled (vidi Psalam 8,5; uporedi sa Psalam 104,1.2).

Adamovo i Evino rešenje za problem njihove golotinje bilo je da se sami pokriju, što će Pavle osuditi kao opravdavanje sopstvenim delima (Galatima 2,16). Time je prvi ljudski par, zapravo, zauzeo Božje mesto. Ova uzurpacija ispravljena je kasnije kada je Bog došao da ih obuče (1. Mojsijeva 3,21). Zaista, događaj kada je Bog obukao Adama i Evu opisan je terminima koji podsećaju na ljudsku izradu odeće (1. Mojsijeva 3,7). Isti glagol u istom obliku, *vajja 'asu/vajja 'as* – „oni načiniše“ / „On načini“ – koristi se u oba stiha. Odjek ovog glagola u oba stiha znači da samo Bog ima pravo i sposobnost da pokrije grešnike. Bog je utvrdio ovu pouku kroz ustanovu žrtve, ukazujući na buduću Hristovu žrtvu. Božja upotreba životinjske kože podrazumevala je da je životinja bila ubijena ili prinesena na žrtvu (3. Mojsijeva 5,5–10; 3. Mojsijeva 7,8). Tako je žrtvena odeća, prožeta mesijanskim obećanjem, zamenila ljudskom rukom načinjene haljine.

Izveštaj iz Prve knjige Mojsijeve o zameni odeće onom koju je načinio Bog ima tipološki značaj. Figurativno, ona ukazuje na buduću haljinu pravедnosti koju će Bog dati spasenima (Otkrivenje 3,5; Otkrivenje 3,18; Otkrivenje 19,8), koji će prisustvovati svadbenoj večeri Jagnjeta (Otkrivenje 19,9; uporedi sa Matej 22,12).

Treći deo: Primena u životu

Savet za učitelja: Kakav je odnos između ljubavi i pravde? Da biste započeli istraživanje ovog dubokog pitanja sa svojim razredom, zamolite jednog dobrovoljca da pročita kratko razmišljanje o ovoj temi u nastavku. Zatim razgovarajte o sledećim pitanjima.

Za razmišljanje: Ljubav i pravda. Na jevrejskom jeziku reč *tsedeq* znači „ljubav“ ili „pravda“, u zavisnosti od konteksta.

1. Zašto pravda bez ljubavi nije pravda, a ljubav bez pravde nije ljubav?
2. Zamolite učenike da pronađu primere iz Biblije, istorije ili savremenih događaja koji ilustruju ovu istinu. Pozovite ih da ono što su zaključili iznesu pred razredom.

POUKA 11

Prvi deo: Pregled

Ključni tekst: Jov 42,5.6

Središte proučavanja: 1. Mojsijeva 50,20; Rimljanima 8,28; Jov 10,9; Jov 13,15; Jov 19,23–27; Luka 24,13–35

Kao verni hrišćani, mi možemo s pouzdanjem očekivati da će nas Bog zaštititi od zla i nevolje, i zaista imamo dobar razlog da verujemo da će tako biti. Uostalom, Bog je obećao da će nas čuvati i blagosloviti (4. Mojsijeva 6,24). A mi se trudimo da Ga poštujemo u svemu što činimo, kako ne bismo izgubili taj blagoslov niti ga prisvajali samovoljno. Ipak, i dalje se može dogoditi da se razbolimo ili da trpimo nepravdu i ugnjetavanje u ovom životu. U takvim trenucima vapimo Bogu za pomoć.

Nismo jedini koji se u tami života mole Bogu za izbavljenje. Biblija je puna muškaraca i žena Božjih koji su patili i prizivali Ga u pomoć. Psalmi su prožeti molitvama pobožnih ljudi koji prizivaju Boga da ih izbavi od zla (Psalam 71,4; Psalam 97,10). Knjiga o Jovu naročito jasno oslikava ovu pojavu. Jov je pobožan čovek, pa ipak, uprkos svojoj vernosti, podnosi mnoge nevolje i tuge. Jov ne razume razlog svoje patnje. U svojoj mucu, on viče ka Bogu suočen s onim što mu izgleda kao velika nepravda. Upravo zbog toga Jovljev slučaj zaslužuje našu pažnju. Jov doživljava Božju blagodati kroz dva suprotne krajnosti – radost i bol. Unutar granica tih krajnosti, koje oblikuju njegov težak sukob, Jov uči da se nada.

Drugi deo: Komentar

Iskustvo blagodati. Knjiga o Jovu počinje snažnom tvrdnjom o Jovu i njegovim velikim vrlinama. Prema biblijskom piscu, Jov je bio „dobar i pravedan“ (Jov 1,1). Takođe, Jov je smatran „najvećim od svih ljudi na Istoku“ (Jov 1,3). Čak i sam Bog svedoči o Jovu, govoreći: „Nema onakoga čovjeka na zemlji“ (Jov 1,8). Prema svim ocenama, Jov je savršen čovek. Ipak, na kraju knjige, Jov, odgovarajući Bogu, priznaje da je u vreme kada je smatran „savršenim“ njegov odnos sa Bogom bio tek na primitivnom nivou: „Ušima slušah o Tebi“ (Jov 42,5). Potom dodaje: „A sada Te oko moje vidi“ (Jov 42,5). Tako Jov uviđa da je nešto važno nedostajalo, što ga je sprečavalo da uistinu vidi Boga.

Šta je to bilo?

Pažljivo čitanje biblijskog teksta, a naročito ponavljane reči *khinam*, koja znači „ni za šta“ ili „badava“, pomaže nam da pronađemo odgovor. Reč *khinam* se prvi put pojavljuje u knjizi o Jovu u obliku pitanja, kada sotona odgovara Bogu, koji je upravo pohvalio Jova zbog njegove pobožnosti: „Eda li se Jov uzalud [badava – khinam] boji Boga?“ (Jov 1,9). Sotona tvrdi da je Bog previše zaštitnički nastrojen prema Jovu. Da bi dokazao svoje reči, sotona predlaže iskušenje: neka se dirne u Jova i njegovo imanje, neka se udari „u sve što ima“ (Jov 1,11). Sotona se kladi da će tada Jov zgrešiti. Bog dopušta da sve što Jov ima padne pod razornu

silu sotonine moći. Napad Savejaca, oganj s neba i silan vetar pustoše njegovo imanje (Jov 1,13–19). Na kraju, Jov gubi sve što je imao. Ipak, iako tužan, on nije sagrešio (Jov 1,22).

U odgovoru na sotoninu optužbu, Bog koristi istu reč *khinam* koju je sotona upotrebio kada Ga je optužio da štiti Jova: „Premda si me nagovorio, te ga upropastih ni za što [*khinam*]“ (Jov 2,3). Jov potvrđuje isto kada u svom vapaju Bogu kaže da su mu rane umnožene *khinam* – „ni za što“ (Jov 9,17).

Reč *khinam*, koja potiče od reči *khen* – „blagodat“, postaje ključna reč koja obeležava Jovljevu sudbinu. S jedne strane, Jov pati „badava“ (*khinam*). S druge strane, optužen je da Bogu služi iz sebičnih pobuda i želje za blagostanjem. Ovu sotoninu optužbu ponavljaju i njegovi prijatelji (Jov 34,9; Jov 35,3). Čak i sam Jov, čini se, prihvata tu ideju kada nabraja svoja dobra dela (Jov 29,12–17; Jov 31,1) i izjavljuje da očekuje nagradu za njih (Jov 29,18). Ono što je, međutim, nedostajalo u Jovljevom odnosu sa Bogom bilo je iskustvo blagodati. Jov je morao da prođe kroz iskustvo patnje „badava“, bez nade u ikakvu korist, da bi razumeo Božji nezasluzen dar blagodati.

Problem patnje. Knjiga o Jovu naglašava da je sotona taj koji unosi patnju u ljudski rod (Jov 1,12). Sam Bog potvrđuje sotoninu odgovornost za Jovljevu patnju (Jov 2,6). Elen G. Vajt jasno piše koga treba okriviti za Jovljevu patnju: „Istorija o Jovu je pokazala da patnju nanosi sotona“ – „Čežnja vekova“ [*Desire of Ages*], str. 471. originala. Isus, takođe, pripisuje patnju neprijatelju (Matej 13,28).

Da li, onda, Jov greši kada predlaže da je Bog odgovoran za njegov bol? Kroz celu knjigu, Jov pripisuje Bogu ulogu Onoga koji ga satire (Jov 10,3) i razbija u paramparčad (Jov 16,12). Jov čak pita: „Ako ne on, da ko?“ (Jov 9,24). Ipak, na kraju knjige, Bog odgovara na Jovljeve tvrdnje tako što nabraja svoja dela stvaranja (Jov 38; Jov 39). Njegova odbrana protiv tvrdnje da On uništava jeste to što je On Stvoritelj. Dakle, kada Jov postavlja Boga kao uzrok patnje, on zapravo izriče monoteističku tvrdnju da postoji samo jedan Bog, jedna sila, koja je krajnje odgovorna za sve što se događa ljudima. Gospod, preko Mojsija, izražava ovu ideju rečima: „Vidite sada da sam ja, ja sam, i da nema Boga osim mene. Ja ubijam i oživljujem, ranim i iscjeljujem, i nema nikoga ko bi izbavio iz moje ruke“ (5. Mojsijeva 32,39). Ovaj paradoks prožima samu suštinu i kvalitet Jovljeve vere.

Čuvena je Jovljeva izjava o Gospodu: „Da me i ubije, opet ću se uzdati u Nj“ (Jov 13,15). Verujući Jevrejini je uveren da i dobro i zlo dolazi iz Božje ruke (Priče Solomunove 16,4), jer zna za Božju dobrotu i blagodat, i veruje bez obzira na zle životne okolnosti (1. Mojsijeva 50,20; Rimljanima 8,28).

Vizija vaskrsenja. Jovu njegov prijatelj Vildad gotovo otvoreno govori da je zao čovek (Jov 18), koji ne poznaje Boga i koji zaslužuje da ode u grob (Jov 18,21). Jov mu odgovara: „Ali znam da je živ moj Iskupitelj“ (Jov 19,25). „I ako se ova koža moja i raščini, opet ću u tijelu svom vidjeti Boga“ (Jov 19,26). U ovim stihovima Jov potvrđuje veru u svoje vaskrsenje, koje će se dogoditi na kraju vremena: „Ali znam da je živ moj Iskupitelj, i na posljedak da će stati nad prahom“ (Jov 19,25). Dakle, iz svog izmrcvarenog tela Jov izvlači ovaj paradoksnu nade: „I ako se ova koža moja i raščini, opet ću u tijelu svom vidjeti Boga“ (Jov 19,26).

Ovim Jov ne misli na neko iskustvo koje se događa u njegovom sadašnjem životu, niti na ličnu besmrtnost posle smrti. On govori o kosmičkom događaju koji se tiče „Zemlje“, o eshatološkom događaju koji se odnosi na poslednje dane. To je vaskrsenje mrtvih, u kojem će on, u svom telu (Jov 19,26), videti Boga svojim sopstvenim očima (Jov 19,27).

Odgovarajući opet na Vildadove poslednje reči (Jov 18,21), Jov ironično završava svoj govor ovom opomenom: „Znajte da ima sud“ (Jov 19,29). Jovljeva nada u vaskrsenje povezana je s danom suda, baš kao u Knjizi proroka Danila (Danilo 12,1–3). Isus je na ovu nadu podsetio Martu na dan Lazarevog vaskrsenja (Jovan 11,23). A Pavle je propovedao o blaženoj nadi onima koji su je poricali (1. Korinćanima 15,12–19). Ova nada je poslednja poruka Biblije: jedino rešenje za problem sveta jeste Božje stvaranje „Novog Neba i Nove Zemlje“, u kojima „smrti neće biti više, ni plača, ni vike, ni bolesti neće biti više; jer prvo prođe“ (Otkrivenje 21,1.4).

Treći deo: Primena u životu

Savet za učitelja: Sledeća pitanja mogu se razmatrati sa celim razredom ili u malim grupama, u zavisnosti od vaših potreba. Ako se odlučite da podelite razred u manje grupe, ostavite dovoljno vremena za diskusiju, a zatim obezbedite vreme za izlaganje njihovih ideja na kraju časa. Takođe, ohrabrite članove razreda da tokom naredne sedmice učestvuju u jednoj ili više vežbi navedenih u odeljku „Aktivnosti“. Zatim ih pozovite da sledeće subote podele svoja iskustva sa razredom. Kako je aktivnost ojačala njihovu veru? Kako ih je približila Isusu?

Pitanja za diskusiju:

1. Kako biste utešili ljude koji pate bez očiglednog razloga, kao u slučaju Jova?
2. Kako biste odgovorili onima koji dovode u pitanje pobožnost i religijsku posvećenost ljudi koji su bolesni?
3. Neka članovi razreda odgovore na sledeće pitanje: Da li bi vaša vera ostala nepokolebljiva ako Bog ne bi uslišio vašu molitvu za ozdravljenje voljene osobe?
4. Da li ste spremni da zahvalite Bogu za svoju patnju (bolest, pad na ispitu itd.), iako ste dali sve od sebe? Diskutujte o tome.
5. Da li krivite siromašne ljude za njihovo stanje? Objasnite.
6. Koji su vaši argumenti protiv onih koji tvrde da zaslužujete svoje neuspehe? Šta mislite o ideji da će Bog uvek odgovarati na sve vaše molitve u skladu sa vašim očekivanjima i da će uspeh uvek krasiti živote Božjeg naroda?
7. Zašto je Božji kosmički odgovor – novo stvaranje – jedino rešenje za naše lične probleme i za probleme ranjenog sveta?

Aktivnosti:

1. Napišite propoved ili govor za pomen koji će biti izrečen na grobu preminulog voljenog ili prijatelja. Pošaljite ga porodici ožalošćenih da ih utešite.
2. Podelite priče iz sopstvenog života u kojima ste iskusili Božju blagodat tokom bolnog perioda. Naučite da zahvaljujete Bogu i za loše i za dobre stvari u životu.
3. Posetite bolesnog prijatelja u bolnici ili osobu koja je teško bolesna. Koje reči utehe ćete podeliti sa njom?

POUKA 12

Prvi deo: Pregled

Ključni tekst: Isaija 50,4

Središte proučavanja: Matej 28,16–20; 1. Petrova 3,8–15.21.22

Prošle sedmice završili smo pouku sa Jovljevim viđenjem Otkupitelja, koji „će na posljedak stati nad prahom“ (Jov 19,25). Ove sedmice proučićemo kako da podelimo ovo izuzetno viđenje sa ljudima na ovoj Zemlji. U tu svrhu, usredsredićemo se na dva važna biblijska odlomka.

Prvi odlomak je Matej 28,16–20, u kojem Isus poverava svojim učenicima – pa tako i nama – zadatak poznat kao Veliki nalog. Ovaj odlomak, koji prenosi Isusove poslednje reči, predstavlja vrhunac celog jevanđelja. To je važan tekst koji nas suočava sa našom odgovornošću da podelimo nadu u Isusa Hrista sa svim narodima. Ova misija, koja se zasniva na božanskom autoritetu Isusa Hrista, ima univerzalni domet i obezbeđuje Božje prisustvo na našoj strani do svršetka vremena (Matej 28,20).

Drugi odlomak je 1. Petrova 3,8–18.21.22. Ovde nas apostol podstiče da radimo na oblikovanju svog ličnog karaktera. Takođe nas opominje da radimo unutar svojih zajednica i da učimo da volimo jedni druge, na taj način se duhovno pripremajući da podelimo radosnu vest jevanđelja sa svetom. Taj rad ima cilj da podstakne jedinstvo u crkvi, kao i da ohrabri postojanost njenih članova u vremenima progonstava. On nas, takođe, suočava sa našom odgovornošću prema Isusu Hristu, koji je umro za nas i koji nas spasava kroz svoje vaskrsenje i svoje posredovanje u nebeskoj svetinji (Jevrejima 7,25).

Drugi deo: Komentar

Veliki nalog (Matej 28,16–18). Isusovo vaskrsenje (Matej 28,1–7) predstavlja neposredni kontekst Velikog naloga. U tom kontekstu izveštava se o tri događaja. Prvi događaj je poklonjenje Isusu od strane žena (Matej 28,9), a zatim i jedanaestorice učenika (Matej 28,16–17). Drugi događaj je kada rimski vojnici koji su čuvali Hristov grob posećuju poglavare sveštenečke (Matej 28,11–15). Treći događaj je Isusovo prisustvo tokom oba prethodna događaja. Ova tri događaja pripremaju i opravdavaju Veliki nalog. Poklonjenje Isusu prethodi Njegovom pozivanju na božanski autoritet „na Nebu i na Zemlji“ (Matej 28,18). Obmanjujući izveštaj rimskih stražara poglavarima sveštenečkim priprema preokret od isključivog zaveta, gde je Izrailj bio jedini primalac, ka univerzalnom zavetu sa „svim narodima“ (Matej 28,19) na Zemlji. Samo Isusovo prisustvo, sa ženama i učenicima, priprema Njegovu crkvu za ispunjenje Njegovog obećanja da će biti sa njima „do svršetka veka“ (Matej 28,20).

Isusov autoritet. Čim su jedanaestorica učenika videli vaskrslog Hrista, poklonili su Mu se. Razumeli su da je On pobedio smrt (vidi Otkrivenje 1,18) i da je On Bog. Sama fraza „reče im govoreći“ (Matej 28,18), kojom počinju Isusove reči, podseća na ključnu formulu kojom

se u Drugoj knjizi Mojsijevoj redovno uvodi Božja Reč (2. Mojsijeva 6,10; uporedi sa: 2. Mojsijeva 6,29; 2. Mojsijeva 7,8 itd.). Isusove reči potvrđuju učenicima da su dobro shvatili Njegov identitet i Njegov božanski autoritet „na Nebu i na Zemlji“ (Matej 28,18). Oblast Njegovog autoriteta obuhvata sve što je stvoreno, dajući Mu univerzalni suverenitet Stvoritelja (1. Mojsijeva 1,1). Reč „sve“ ponavlja se tri puta (Matej 28,18.19.20), baš kao i na kraju izveštaja o stvaranju (1. Mojsijeva 2,1–3). Upravo zbog „sveg“ božanskog autoriteta, Isus ima pravo da poveri svojim učenicima misiju da dosegnu „sve“ narode i da ih nauče „svemu“ što je On zapovedio.

Univerzalni savez. U svetlu ove rasprave važno je podsetiti se da mi učenike dovodimo Hristu, a ne sebi. To jest, mi kao pastori, učitelji, evanđelisti, ili čak kao određena crkva, ne smemo da okupljamo neki svoj lični krug ili sledbenike. Umesto toga, moramo da krštavamo učenike za Hrista, koji je iznad svih naroda i koji će u budućnosti doći da okupi Svoje.

Krštenje označava prelaz u novi život. Ovaj obred priziva sam čin božanskog stvaranja iz haosa prvobitnih voda, ukazujući na stvaralačko delo Gospoda u prvim poglavljima Prve knjige Mojsijeve. U isto vreme, krštenje ukazuje na buduće stvaranje Novog Neba i Nove Zemlje nakon dolaska Sina čovečijeg. Krštenje nije samo znak Božjeg prisustva i simbol duhovne obnove; ono je i eshatološki znak da je Isusovo prisustvo zagantovano „do svršetka veka“ (Matej 28,20). Pre nego što dođe kao Sin čovečiji na oblacima nebeskim, Isus je Emanuilo, „Bog s nama“. Tako se Veliki nalog završava nadom u Isusovo prisustvo ovde i sada (uporedi sa Matej 1,23).

Priprema za deljenje radosne vesti (1. Petrova 3,8–15.21.22). Petar započinje odlomak 1. Petrova 3,8–15.21.22 rečju „napokon“ (grč. *telos*), pokazujući time zaključak prethodnog dela koji govori o svedočenju crkve svetu (1. Petrova 2,11–3,7). Ovaj odlomak je, dakle, naročito važan za misiju crkve. Ipak, dok se tekst Velikog naloga bavi pitanjem *zašto* moramo dopreti do naroda, Petrova poslanica usredsređuje se na to *kako* da se pripremimo za tu misiju. Kao prvo, Petar obraća pažnju na problem odnosa unutar zajednice vernika (1. Petrova 3,8.9). Zatim prelazi na izazov odnosa sa nevernicima, koji ne dele naše duhovne ciljeve i vrednosti (1. Petrova 3,13–17). Da bi ohrabrio braću i sestre da istraju u trpljenju dok čine dobro, Petar podseća na Isusov primer (1. Petrova 3,18).

Poziv na jedinstvo i ljubav. Petar počinje sa najvažnijim, i verovatno najtežim, aspektom pripreme za širenje jevanđelja. On poziva „sve“ (1. Petrova 3,8) – tj. sve članove crkve – da složno rade na građenju međusobnih odnosa. U tu svrhu, Petar naročito naglašava potrebu za jedinstvom i ljubavlju. Imajući u vidu sukobe koji razdvajaju grupe unutar crkve, Petar predlaže rešenje: bratsku ljubav, koju ne definiše kao puku sentimentalnu emociju. U opisu šta znači biti ujedinjen u duhu ljubavi, on koristi pet prideva:

1. Moramo da budemo „složni“ (1. Petrova 3,8), tj. u skladu jedni sa drugima.
2. Vernici treba da budu „žalostivi“ (saosećajni) jedni prema drugima, tj. osetljivi na potrebe i brige drugih.
3. Izraz „bratoljubivi“ (1. Petrova 3,8) podrazumeva onu vrstu ljubavi koja postoji među braćom i sestrama u porodici. Pošto smo povezani sa Hristom, mi smo deo Božje porodice i pozvani smo da volimo jedni druge.
4. Članovi crkve treba da budu „milostivi“, tj. spremni da praštaju, kao što je Hristos oprostio njima.

5. I poslednje (ali ne i najmanje važno), vernici treba da budu „ponizni“. Poniznost se ogleda u predusretljivosti, što znači da treba da budemo spremni da svoga brata uzdignemo iznad sebe.

Sledeći stihovi razrađuju praktičnu primenu ovih osobina: ljubav znači da ne vraćamo zlo za zlo onome ko nas je povredio (1. Petrova 3,9), nego da ga blagosiljamo, kao što nas je Isus pozivao da činimo (Luka 6,29). Da bi potkrepio svoju tvrdnju, Petar citira Psalam 34, koji govori o opasnosti jezika kada ogovaramo ili vređamo (Psalam 34,13). Petar suprotstavlja moguću štetu koju nanosi zlo blagoslovima koje pripadaju onima koji traže mir (1. Petrova 3,11.12). Takav *šalom*, mir koji ujedinjuje članove crkve, donosi Božji blagoslov i pokazuje svetu da je Bog poslao Isusa i voleo nas kao što voli Sina (Jovan 17,22.23).

Trpljenje progonstva. U istom duhu, Petar razmatra slučaj onih koji zbog svoje vere trpe progonstvo od strane zlih nevernika (1. Petrova 3,13.14). Čak i tada, kaže Petar, ako ste nevinini a trpíte nepravdu, ne treba da vraćate zlo za zlo iz dva razloga: prvo, zato što je trpljenje pravednika blagoslov i Bog je na vašoj strani; drugo, zato što nevolja pruža veliku priliku da svedočite i branite svoju veru (1. Petrova 3,15). Petar zaključuje da je bolje trpeti zbog činjenja dobra nego trpeti zbog činjenja zla (1. Petrova 3,17). Osnovni etički princip ovih preporuka jeste da je bolje biti žrtva nego biti uzrok nečije patnje. Da bi potkrepio svoju tvrdnju o vrednosti trpljenja, Petar ukazuje na Isusa Hrista, Pravednika, koji je stradao za nepravedne i time im doneo spasenje (1. Petrova 3,18). Kao rezultat, Hristos je uzvišen i sada sedi s desne strane Bogu.

Treći deo: Primena u životu

Saveti za učitelja: Podelite razred u manje grupe i dodelite im jednu od sledećih aktivnosti. Dajte im vremena, kao grupi, da diskutuju o aktivnostima i pitanjima, a zatim neka svoje uvide predstave razredu. Ohrabrite članove razreda da uključe principe ovih aktivnosti u sopstveni duhovni život tokom sedmice. (Molimo obratite pažnju da su neke od sledećih aktivnosti pogodnije za lično razmišljanje nego za grupno učešće, što je i naznačeno.)

Aktivnost 1: Razmišljanje o bogoslužju (pročitajte Plač Jeremijin 3,29).

1. (*Za lično razmišljanje van razreda.*) Kada se molite, kleknite ili se poklonite do zemlje; shvatite da ste prah (Psalam 103,14). Iz tog praha, Bog će vas vaskrsnuti ako umrete pre nego što On dođe. Sa ovim poniznim i čudesnim mislima u srcu, zamolite Boga da promeni vaš karakter i da ga preobrazi u živ odraz Njegovog sopstvenog karaktera.
2. (*Za male grupe ili razred.*) Postavite sebi sledeće pitanje: Zašto bogoslužje treba da me motiviše da doprem do drugih ljudi? Razmislite o mogućim odgovorima, na primer: zato što je Bog kome ja služim istovremeno i njihov Bog, Bog koji je stvorio njih po Svome obličju i koji želi da i njih spase.

Aktivnost 2: „Idite!“ (Matej 28,19).

1. Šta vam reč „Idite!“ sugerije?

2. Uporedite Isusovu zapovest „Idite!“ sa Božjom zapovešću Avramu da „ide“. Napravite listu sličnosti i razlika. Na primer, Avram ide u mesto koje ne poznaje, dok vi idete ka ljudima koje ne poznajete, itd.
3. Na koji način vaša lista poređenja produbljuje vaše razumevanje i zahvalnost Isusu za Veliki nalog?

Aktivnost 3: „Učeci ih da sve drže što sam vam zapovijedao“ (Matej 28,20).

1. Nabrojte ono što vam je Isus zapovedio da činite. Na primer: volite, ukazujte blagodat, pamтите Njegove istine. Šta biste još mogli da dodate na ovu listu?
2. Razmislite o načinima kako da ove zapovesti sprovedete u delo tokom ove sedmice.

Aktivnost 4: „Ja sam s vama“ (Matej 28,20).

(Napomena: ova aktivnost može biti urađena u grupi ili može biti izabran neko da otpeva pesmu solo.)

1. Opevajte pesmu „Ne, nikada sam“.
2. Kako se osećate dok pevate ovu pesmu?
3. Kakvu utehu i nadu vam ona donosi?

Aktivnost 5: Pročitajte Psalam 141,3 i Psalam 19,14.

(Napomena: ova aktivnost može biti dodeljena za lično razmišljanje van razreda.)

1. Na kraju dana, postavite sebi sledeća pitanja: Kako mi je Bog danas pomogao da čuvam svoj jezik? Da li je bilo posebnih reči koje sam izgovorio, a za koje treba da se pokajem?
2. Rešite da od Gospoda tražite pomoć da budete bolji u svojim rečima i svim oblicima komunikacije sa drugima. Molite se: „Gospode, čuvaj moj jezik. Nadahni moje misli. Uz pomoć Tvoga Duha, neka reči koje izlaze iz mog srca i uma slave Tebe. Amin.“

Aktivnost 6: Pročitajte tekst 1. Petrova 3,15 i odgovorite na sledeća pitanja.

1. Zašto verujete u Boga?
2. Zašto ste adventista?
3. Zašto ne verujete u besmrtnost duše?
4. Pripremite argumente da odbranite svoju veru u oblastima u kojima vam je znanje slabo. *(Ova poslednja vežba može takođe biti dodeljena kao projekat za rad van razreda.)*

POUKA 13

Prvi deo: Pregled

Ključni tekst: 1. Jovanova 3,2

Središte proučavanja: Psalam 80; Otkrivenje 21,4; Propovednik 3,11

Ove sedmice zaključićemo naše tromesečno razmišljanje o našem odnosu sa Bogom. Naše proučavanje ćemo završiti sledećim pitanjem: Šta je to što smo postigli dok smo proučavali, promišljali, razgovarali i revnosno nastojali da razvijemo ispravan odnos sa našim Tvorcem, našim Spasiteljem? Takođe, kakvo znanje smo stekli ovog tromesečja u poređenju sa onima koji Ga nikada nisu upoznali?

Farisejima, koji su postavili pitanje o dolasku Božjeg carstva, Isus je odgovorio u sadašnjem vremenu: „Carstvo je Božije unutra u vama“ (Luka 17,21). Ali svojim učenicima, koji su se bavili istim pitanjem, Isus je govorio u budućem vremenu: „Zaželećete da vidite“ (Luka 17,22; uporedi sa: Luka 17,37). Dakle, samo oni koji imaju prislan odnos sa Hristom će znati da vide Njegovo lice.

Ipak, mi moramo da priznamo veliki, iako frustrirajući, paradoks u samoj srži naše čežnje za Bogom: što se naš odnos sa Bogom više razvija, to se naša čežnja za Njim više pojačava. Ponekad možemo da iskusimo tu frustraciju zbog odlaganja ispunjenja naše želje da Ga vidimo licem k licu. U ovoj poslednjoj pouci, prihvaćemo i našu čežnju za ličnijim poznavanjem Boga i našu čežnju za dubljom intimnošću sa Njim. Konkretno, nastojaćemo da razumemo, kao i Jakov, šta znači videti lice Božje. I mi ćemo se moliti zajedno sa levitom Asafom, kroz 80. psalam, iz ove čežnje da vidimo Boga licem k licu.

Drugi deo: Komentar

Videti lice Božje: Jakovljevo iskustvo (1. Mojsijeva 32,22–33,10). Kada se Jakov borio sa Bogom i video Njegovo lice, on nije znao Njegovo ime (1. Mojsijeva 32,29). Ali Jakov je barem mogao da nazove to mesto gde mu se Bog javio „Fanuil“, što znači „lice Božje“ (1. Mojsijeva 32,30). Naravno, ime „Fanuil“ ne znači da je Jakov to mesto poistovetio sa doslovnim „licem Božjim“. Pre će biti da je za Jakova ime „Fanuil“ označavalo njegovo lično iskustvo sa Bogom.

Štaviše, upotreba hebrejskog izraza *panim 'el panim* („licem k licu“) ne znači da je Jakov zaista video fizičko lice Božje. Taj izraz je ekvivalent izrazu „lik Gospodnji [prilika Gospodnja – Daničić-Karadžić]“ (4. Mojsijeva 12,8) i, umesto toga, opisuje iskustvo neposrednog susreta sa Bogom (5. Mojsijeva 5,4). Jakov svoje spasenje povezuje sa tim susretom: „I duša se moja izbavi (*natsal* – 'sačuva')“ (1. Mojsijeva 32,30). Hebrejski glagol *natsal* („sačuvati“) odnosi se na Božje izbavljenje od neprijatelja i nevolja (1. Samuilova 12,21; Priče Solomunove 19,19), ali takođe može da ima i značenje duhovnog spasenja od greha i krivice (Psalam 39,9; Psalam 119,170).

Iz svog susreta sa Bogom (1. Mojsijeva 32,22–32), Jakov prelazi na susret sa svojim bratom (1. Mojsijeva 33,1–16). Dakle, Jakovljev prethodni susret sa Bogom priprema ga za susret sa Isavom.

Jakovljev susret sa Isavom (1. Mojsijeva 33,5–15) povezuje lice Božje u Fanuilu (1. Mojsijeva 32,30) sa licem Isavljevim (1. Mojsijeva 33,10). Takođe povezuje Božju blagodat prema Jakovu (1. Mojsijeva 33,5.11) sa Isavljevom blagodatima prema Jakovu (1. Mojsijeva 33,8.10.15). Izraz: „A Jakov podigav oči svoje pogleda, a to...“ (1. Mojsijeva 33,1; uporedi sa: 1. Mojsijeva 33,5), kojim se opisuje Jakovljev susret sa Isavom, predstavlja tipičnu formulaciju koja se koristi za najavu Božjeg pojavljivanja, pa na taj način unapred sugerise simboličnu povezanost Isava sa Bogom.. Isavljev dolazak je, dakle, ispunjen nadom. Kada Jakov konačno sreće Isava, on izričito povezuje svoj odnos sa bratom sa svojim odnosom prema Bogu: „Jer vidjeh lice tvoje kao da vidjeh lice Božje“ (1. Mojsijeva 33,10). Upravo taj argument navodi Isava da prihvati Jakovljev dar (1. Mojsijeva 33,11), znak da je spreman da oprostí bratu. Jakov je video „lice Božje“ (Fanuil) u licu Isavljevom. Jakovljevo iskustvo sa Isavom predstavlja drugi Fanuil, pri čemu prvi Fanuil priprema za drugi. Ova aluzija na Boga pojačana je i upotrebom glagola *ratsah* („ukazivati milost“ [1. Mojsijeva 33,10]), tehničkog izraza iz bogoslužbenog jezika, koji se odnosi na žrtvu ili obožavanje koje je „ugodno“ Bogu ili „prihvaćeno“ od Boga (3. Mojsijeva 22,27; Amos 5,22).

Jakovljev susret sa Bogom pomogao mu je tokom njegovog susreta sa bratom. Isto tako, njegovo pomirenje sa bratom uticalo je na njegov odnos sa Bogom. Naime, poglavlje se završava izveštajem da je Jakov podigao oltar, koji je nazvao „El Elohe Izrailj“ (1. Mojsijeva 33,20), što znači „Bog, Bog Izrailjev“ ili „Izrailjev Bog“ [„Silni Bog Izrailjev“ – Daničić-Karadžić]. Ovde Jakov prvi put priznaje El-a kao svog ličnog Boga. Do tada, Jakov je govorio o Bogu samo kao o Bogu svojih otaca, ali nikada kao o svom ličnom Bogu. Jakov je shvatio da njegova ljubav prema Bogu i ljubav prema bratu zavise jedna od druge. Isus izvodi ovu jedinstvenu teološku pouku iz Svetog pisma: „A Isus reče mu: 'Ljubi Gospoda Boga svojega svijem srcem svojijem, i svom dušom svojom, i svom misli svojom. Ovo je prva i najveća zapovijest. A druga je kao i ova: Ljubi bližnjega svojega kao samoga sebe. O ovima dvjema zapovijestima visi sav zakon i proroci'“ (Matej 22,37–40).

Za Isusa, te dve ljubavi – ljubav prema Bogu i ljubav prema bližnjem – neraskidivo su povezane: ukoliko ne volimo svog bližnjeg, mi ne možemo voleti ni Boga. Da bismo videli lice Božje, moramo naučiti da vidimo lice Božje u svom bratu ili sestri. A s druge strane, da bismo videli lice Božje u ljudima, potrebno je da imamo ličan i prislan odnos sa Bogom.

Videti lice Božje: Asafova molitva (Psalam 80). Dok čitamo ovu tužbalicu, potrudimo se da njeno promišljanje i poruku utkamo u naše sopstveno iskustvo sa Bogom.

Molitva Bogu koji ćuti. Asaf, pisac osamdestog psalma (vidi i Psalam 50, kao i: Psalam 73–83), bio je jedan od Levita koje je David postavio za vođe bogoslužjenja u šatoru od sastanka.

Asafova molitva, koja se odigrava u domu Božjem, odzvanja dubokom čežnjom za Bogom, pa čak i frustracijom ili gorčinom zbog Njegovog ćutanja. Bog kome se Asaf obraća nalazi se u Svetinji nad svetinjama, „između heruvima [’na heruvimima’ – Daničić-Karadžić]“ (Psalam 80,1); a ipak, On kao da ćuti i da je odsutan.

Primena: Kao i Asaf, i Božji narod poslednjeg vremena moli se Isusu Hristu, koji se nalazi u Svetinji nad svetinjama, pripremajući svoj narod za carstvo Božje. Kao i Asaf, i Božji narod

čeka svog Spasitelja, koji kao da kasni sa dolaskom i ne odgovara na njihove molitve. Oni prolaze kroz „vreme nevolje“ (Danilo 12,1) dok traje Božje ćutanje. Ipak, oni istrajavaju u čekanju (Danilo 12,12) i u molitvi za Njegov dolazak, baš kao i prvi hrišćani, čiji pozdrav glasi: *Mara'na'ta* („Gospode, dođi!“ ili „Gospod dolazi“ – 1. Korinćanima 16,22).

Čežnja. Asafova molitva počinje čežnjom za Božjim prisustvom. Pesnik moli Boga da dođe i spase svoj narod (Psalam 80,1.2.7), koji stalno plače (Psalam 80,5). Asafova čežnja izražena je i u pitanju *ad mataj* („Dokle?“; Psalam 80,4), istom onom vapaju potlačenih u mnogim psalmima (Psalam 13,2; Psalam 62,3; Psalam 74,10; Psalam 94,3 itd.). I anđeo u Danilovoj viziji postavlja isto pitanje, izražavajući čežnju za Božjim eshatološkim sudom (Danilo 8,13).

Obnovi i vrati se. Refren osamdesetog psalma ističe njegov ritam tri puta: na početku (Psalam 80,3), u sredini (Psalam 80,7) i na kraju (Psalam 80,19). Taj refren glasi: „Povrati [obnovi] nas, neka zasja lice Tvoje, da se spasemo!“ (Psalam 80,19). Poziv da Bog obnovi (*šub*) svoj narod odjekuje kao poziv Bogu da se vrati (*šub*).

Primena: Kao i Asaf, i Božji narod čezne za Bogom i čeka Njegov odgovor u sudu i otkupljenju. Takođe, kao i Asaf, i oni naglašavaju važnost pokajanja (povratka Bogu), koje je neraskidivo povezano sa Božjim povratkom.

Sveštencički blagoslov. Refren osamdesetog psalma odjekuje sveštencičkim blagoslovom: „Da te obasja Gospod licem svojim“ (4. Mojsijeva 6,24–26). Paralela tog refrena sa sveštencičkim blagoslovom pomaže nam da uvidimo da je Božje spasenje obećano u terminima blagodati (4. Mojsijeva 6,25) i mira (4. Mojsijeva 6,26).

Primena: Kao i Asaf, i mi moramo da molimo Boga da nas „obnovi“ i da nas obasja licem svojim kako bismo bili spaseni (Psalam 80,19).

Primena: Kao i Asaf, i Božji narod treba da teži da bude blagoslov drugima, donoseći spasenje svetu kroz svoje svedočenje.

Zaključak: Postoji bitna povezanost između Jakovljevog iskustva sa licem Božjim i Asafove molitve u kojoj on čezne da vidi lice Božje. Naš vertikalni odnos sa Bogom zavisi od kvaliteta naših horizontalnih odnosa sa braćom i sestrama u Hristu. Religija koja nas navodi da čeznemo za nebom neće uspeti ako podbacimo u etičkim obavezama i odnosima sa bližnjima. U isto vreme, moramo stalno imati na umu da bez Božje blagodati nećemo biti sposobni da volimo bližnjega, koji je stvoren po Božjem obličju.

Treći deo: Primena u životu

Savet za učitelja: Razgovarajte o sledećim aktivnostima sa svojim razredom. Ohrabrite članove razreda da sprovedu jednu ili više ovih aktivnosti u svom duhovnom hodu tokom naredne sedmice. Zamolite ih da budu spremni da sledeće subote podele sa razredom na koji način su ih ta iskustva približila Isusu.

Aktivnost 1: Vidite lice Božje u svom bratu ili sestri (pročitajte Matej 25,35–45).

Vežbajte da u nekome sa kim se teško slažete ili ko vam nije drag uvek vidite ono najbolje. Zamolite Boga da vam u tome pomogne. Čim primetite nešto negativno u njegovim ili njenim rečima ili ponašanju, setite se nečega pozitivnog kod te osobe. Na taj način radite na tome da neprijatelja pretvorite u prijatelja. Evo još nekoliko stvari koje možete da uradite u društvu te osobe ili za nju:

- Nasmajte se.
- Razgovarajte.
- Družite se.
- Podelite nešto pozitivno.
- Molite se za tu osobu ili sa njom.
- Donesite joj neki dar.
- Suzdržite se od lošeg pričanja o toj osobi. Umesto toga, pohvalite je, ali bez preuveličavanja.
- Pozovite je na ručak. Pronađite neko zajedničko mišljenje ili ukus i razgovarajte o tome ili ga podelite sa njom/njim.
- Ako vam je ta osoba učinila nešto loše, oprostite joj.

Aktivnost 2: Molite se Bogu Asafovim rečima.

A. U svojoj jutarnjoj molitvi, zamolite Boga da uđe u vaš dan, u vaše reči, u vaša dela i u vaše odnose.

B. Kada patite, kada ste ljuti zbog nepravde, molite se da Bog dođe u vaše srce. Zamolite Ga da uspostavi svoje carstvo mira, pravde i ljubavi u vama.

Aktivnost 3: Čežnja za Edemom.

Radite na tome da negujete “čežnju za domom”, za Edemom:

- Razmislite o prelasku na vegetarijansku ishranu (kao potvrdu verovanja u svetost života).
- Pripremite posebno subotnje iskustvo. Obezbedite predukus carstva Božjeg tako što ćete uraditi sledeće:
 - A. Očistite i ukasite svoj dom imajući na umu goste za subotu.
 - A. Ukasite svoj dom i sto za ručavanje cvećem.
 - B. Poslužite ukusan i hranljiv obrok.
 - C. Imajte živo i radosno iskustvo bogoslužjenja.

